

Dokumentin sisältö

TIIVISTELMÄ

ALKUSANAT

HYVINVOINTI

1 INDIKAATTOREIDEN OSOITTAMA HYVINVOINTITieto

2 MUU HYVINVOINTITieto

HYVINVOINTISUUNNITELMA

TIIVISTELMÄ

Kunnan tehtäviin kuuluu edistää asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä. Tämän päämäärän toteutumista seurataan ja arvioidaan muun muassa kerran valtuustokaudessa laadittavassa laajassa hyvinvointikertomuksessa, sekä vuosiraporteissa.

Sipoon hyvinvointikertomuksessa 2021–2025 kuntalaisten hyvinvointitilannetta vertaillaan Porvoon kaupungin ja Loviisan kaupungin vastaaviin arvoihin sekä koko maan keskiarvoihin. Hyvinvointiraportissa esitetyt tilastotiedot osoittavat, että Sipoossa on jonkin verran vähemmän hyvinvoinnin riskitekijöitä, kuin maassa keskimäärin.

Sipoolaiset osallistuvat aktiivisemmin ja ovat paremmin koulutettuja kuin maassa keskimäärin. Pienituloisuusaste on alhainen ja GINI-kertoimen mukaan tulonjako on tasainen. Nopean väestönkasvun ansiosta väestöllinen huoltosuhde on parantunut.

Sekä perheiden että asutokuntien määrä lisääntyy. Lapsiperheiden osuus perheistä, ja toisaalta yhden vanhemman perheiden osuus lapsiperheistä, ovat kuitenkin laskussa. Yhden hengen asutokunnat ovat viime vuosina puolestaan olleet nousussa (nousu tosin pysähtyi vuoteen 2021).

Sipoossa on vähemmän henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia (1000 asukasta kohden) ja omaisuusrikoksia (1 000 asukasta kohden), kuin maassa keskimäärin. Lisäksi useimmat sipoolaiset kokevat arjen turvallisiksi.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan koululaisten tyytyväisyys elämään on hieman vähentynyt ja häiritsevä seksuaalinen ehdottelu tai ahdistelu on lisääntynyt. Yhä useampi varhaisnuori ja nuori kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

Työikäinen väestö on terveempää kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2022 25-64-vuotiaista sipoolaisista 3,8 % oli työkyvyttömyyseläkkeellä, koko maassa osuus oli 6,1 %.

Sipoossa erikoiskorvattavien lääkkeiden käyttö on 65 vuotta täyttäneiden keskuudessa viime vuosina laskenut, ja on myös hieman vähäisempää kuin maassa keskimäärin. Vuonna 2021 75 vuotta täyttäneitä säännöllisen kotihoidon piirissä olevia oli Sipoossa 13 % (vastaavan ikäisestä väestöstä), koko maassa 15,7 %.

ALKUSANAT

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021), joka astui voimaan 1.1.2023, määrää, että kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma. Kunnan on toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa.

Kunnan johtoryhmä toimii hyvinvointityön ohjausryhmänä. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvointijohtamisen työväline ja poliittisen päätöksenteon tuki, joka toimii kunnan strategiatyön sekä toiminnan ja talouden suunnittelun yhtenä perustana. Hyvinvointipolitiikka sisältää kaiken toiminnan, joka vaikuttaa ihmisten hyvinvointiin ja sen kokemiseen. Hyvinvointityö koskee kaikkia kunnan toimijoita viranhaltijajohdosta ja poliittisista päätöksentekijöistä työntekijöihin, kuntalaisiin ja alueellisiin ja paikallisiin yhteistyö-kumppaneihin.

Sipoon hyvinvointikertomus 2021–2025 tarkastelee kuntalaisten hyvinvointia osittain koronaviruspandemian varjossa. Hyvinvointikertomus sisältää katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin aikaisemmilta vuosilta, sekä tavoitteita kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi lähivuosien aikana. Asukkaiden hyvinvointitilannetta vertaillaan Loviisan ja Porvoon sekä koko maan tilanteen mukaan.

Lähivuosien aikana valtakunnallisessa hyvinvointityössä panostetaan erityisesti Sote-uudistuksen toimeenpanoon, valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 -periaatepäätöksen sisältämien tavoitteiden toteuttamiseen ja koronapandemiasta toipumiseen. Tammikuussa 2023 Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on käynnistänyt toimintansa, jolloin osa hyvinvointitehtävistä on siirtynyt kunnasta hyvinvointialueelle.

Työllisyyspalvelujen järjestäminen on tarkoitus siirtää työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimivilta työ- ja elinkeinotoimistoilta kuntien vastuulle vuoden 2024 aikana. Tämä uudistus voi myös vaikuttaa kuntalaisten hyvinvointiin.

HYVINVOINTI

Hyvinvointikertomus ja vuosiraportit

Sipoon hyvinvointikertomus 2021–2025 kertoo kuntalaisten hyvinvoinnista uusimpien tilastojen perusteella. Hyvinvointikertomuksessa kuvataan myös kunnan tavoitteet hyvinvoinnin parantamiseksi. Valtuusto hyväksyi Sipoon hyvinvointikertomuksen 2017–2020 lokakuussa 2018, ja merkitsi tiedoksi vuoden 2019 vuosiraportin syyskuussa 2020 ja vuoden 2020 vuosiraportin huhtikuussa 2021. Sipoon hyvinvointikertomuksen 2021-2025 (sisältäen vuosiraportin 2021) valtuusto merkitsi tiedoksi toukokuussa 2022.

Kunnan toiminnan tavoitteet

Kunnan uuden strategian, Sipoon strategian 2022–2025, mukaan Sipoossa asuu ja yrittää aktiivisia ja oma-aloitteisia ihmisiä, jotka voivat hyvin ja saavat asioita aikaan yhdessä tekemällä.

Toiminnassaan kunta pyrkii vähentämään yhteiskunnallista polarisoitumista, jotteivät väestöryhmien väliset erot kasva entistä enemmän – osa väestöstä voi sekä taloudellisesti että terveydellisesti erittäin hyvin ja toisaalta hyvinvoinnin vajeet kasautuvat osalle väestöä.

Kunnan yhteistyökumppaneita hyvinvoinnin edistämiseksi ovat muut viranomaiset, yhdistykset, yritykset, seurakunnat, yhteisöt ja vapaaehtoiset - sekä vuodesta 2023 alkaen myös Itä-Uudenmaan hyvinvointialue.

Valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä

Suomi on yksi maailman hyvinvoimmista ja turvallisimmista maista. Hyvinvointi, terveys ja turvallisuus jakautuvat kuitenkin epätasaisesti. Lähes 9 prosenttia suomalaisista on köyhiä. Eriarvoisuus nuorten hyvinvoinnissa ja terveydessä on vakava ongelma. Noin joka kymmenes 15–24-vuotiaista nuorista ei opiskele eikä työskentele. Näistä moni ei koe tulevaisuuttaan positiivisena, mikä lisää syrjäytymisen riskiä. Nuorten asunnottomuus on lisääntynyt. Pitkäaikaistyöttömien määrä on suuri. Mielenterveyden häiriöt ovat suurin yksittäinen syy työkyvyttömyyseläkkeisiin. Kansanterveyden hyvä kehitys on pysähtynyt. Lihavuus ja masennus ovat yleistyneet työikäisessä väestössä.

Valtioneuvosto teki 17.6.2020 periaatepäätöksen, jolla linjataan miten saadaan suomalaisten hyvinvoinnin ja terveyden eriarvoisuus vähenemään vuoteen 2030 mennessä. Periaatepäätös on osa YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelman (Agenda 2030) toimeenpanoa Suomessa. Periaatepäätöksessä on neljä painopistettä:

1. kaikille mahdollisuus osallisuuteen – ihmiset kokevat olevansa yhdenvertaisia ja osallisia
2. hyvät arkiympäristöt – arkiympäristö on terveellinen, turvallinen, esteetön ja esteettinen
3. hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävä toiminta ja palvelut – ihmisillä on mahdollisuus hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävään toimintaan sekä laadukkaisiin ja yhdenvertaisiin palveluihin
4. päätöksenteolla vaikuttavuutta – päätöksentekijät edistävät hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta sekä vähentävät eriarvoisuutta

Periaatepäätöksen tavoitteiden saavuttamiseksi on laadittu toimeenpanosuunnitelma.

(Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030, 2020, Valtioneuvoston periaatepäätös)

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Kesäkuussa 2021 eduskunta hyväksyi hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lainsäädännön. Uudistuksen myötä vuoden 2023 alussa itäuusmaalaisten kuntien sosiaali- ja terveyspalvelut ja pelastustoimen palvelut siirtyivät Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen hoidettavaksi. Hyvinvointialueeseen kuuluu Porvoo, Sipoo, Loviisa, Askola, Lapinjärvi, Myrskylä ja Pukkila.

Laki hyvinvointialueesta edellyttää, että hyvinvointialueella on aluevaltuuston hyväksymä strategia, jossa otetaan huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen hyvinvointialueen tehtävälalla.

Kunnan on otettava päätöksenteossaan huomioon päätöksensä arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Kunnilla on edelleen keskeinen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Painotus tulee sote-uudistuksen myötä olemaan kunnissa vahvasti hyvinvointia edistävien elinympäristöjen ja palveluiden järjestämisessä.

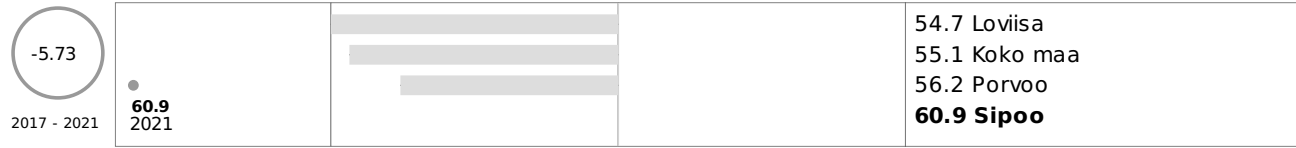
Kunnan olisi toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle, jotta hyvinvointialue voi oman toimintansa suunnittelussa ottaa huomioon alueensa kuntien ja niiden asukkaiden tilanteen. Uudenmaan maakunnan hyvinvointialueet laativat alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän kanssa. Jo vuonna 2017 HUS-yhtymä julkaisi ensimmäisen alueellisen hyvinvointikertomuksen.

1 INDIKAATTOREIDEN OSOITTAMA HYVINVOINTITieto

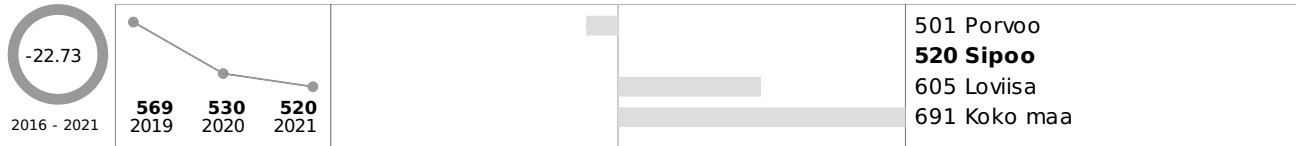
KUNNAN HYVINVOINTI

Terveys ja toimintakyky

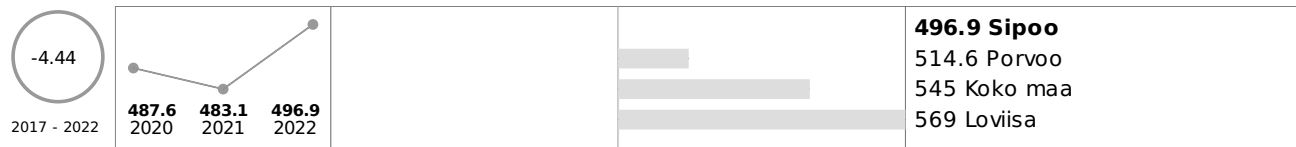
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

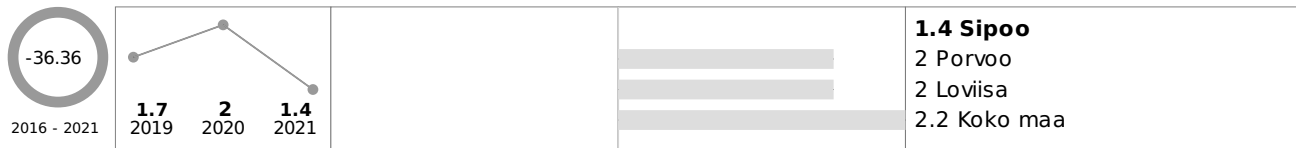
Perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäynnit yhteensä / 1 000 asukasta

Lääkekorvauksia saaneet / 1 000 asukasta

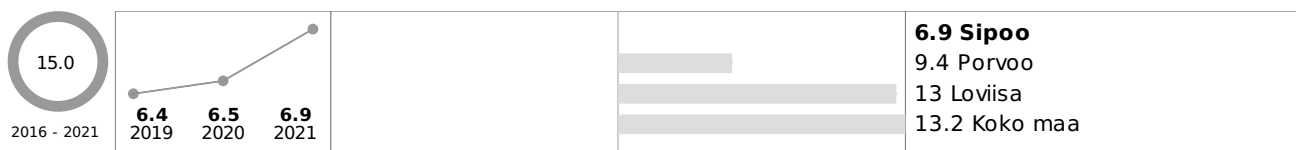

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidetut potilaat / 1 000 asukasta

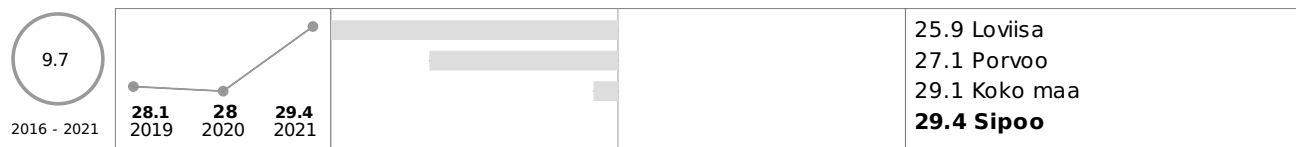

Toimeentulo

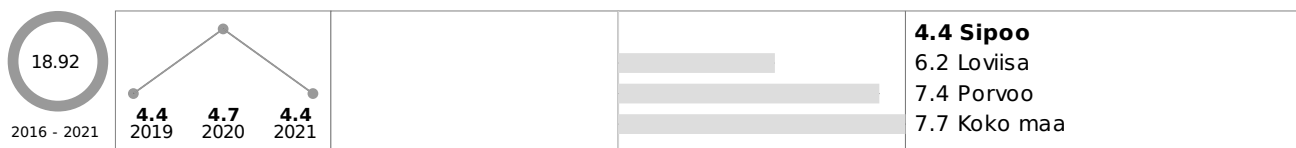
Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

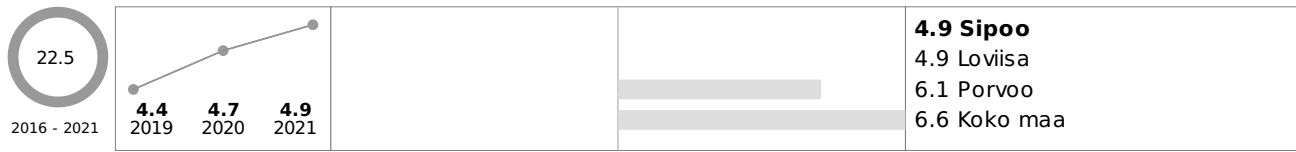

Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, % asukkaista

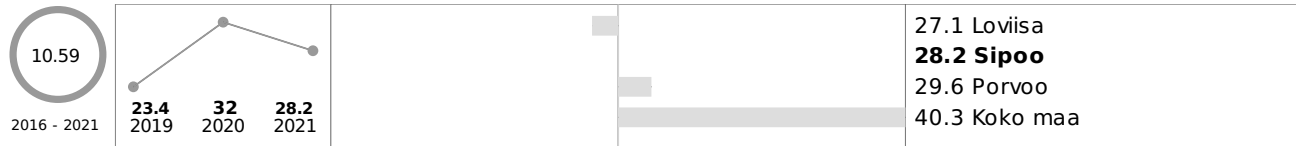

Turvallisuus

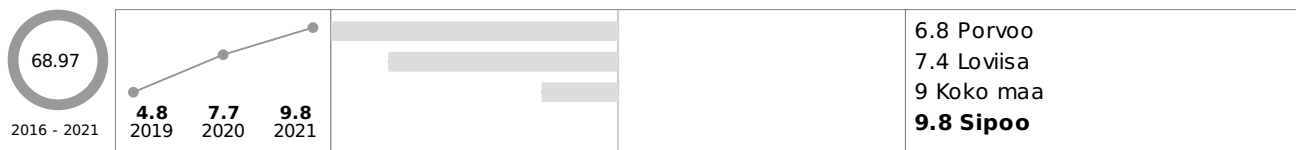
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1 000 asukasta

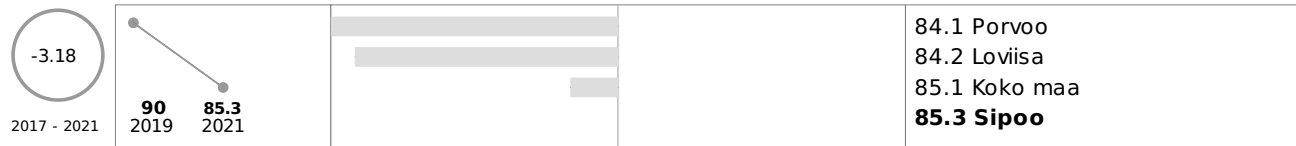

Poliisin tietoon tulleet erät liikennerikokset / 1 000 asukasta

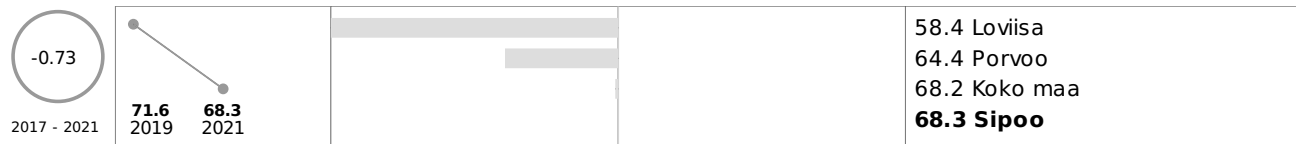

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

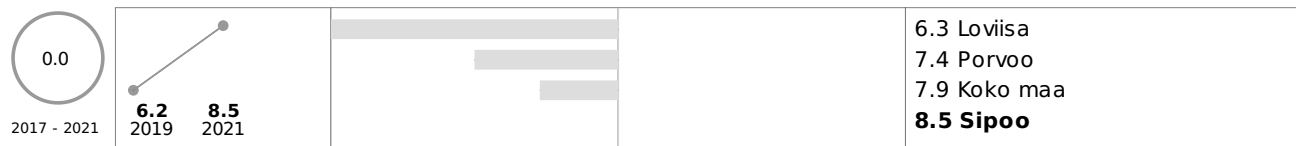
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

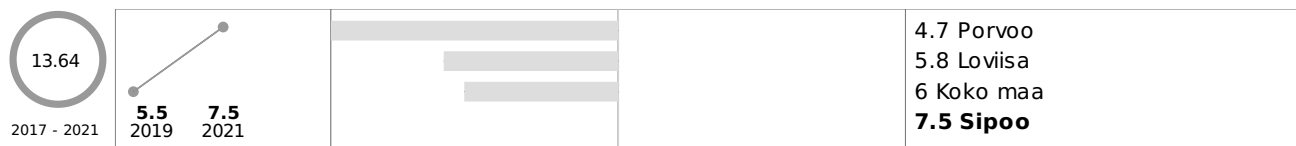
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

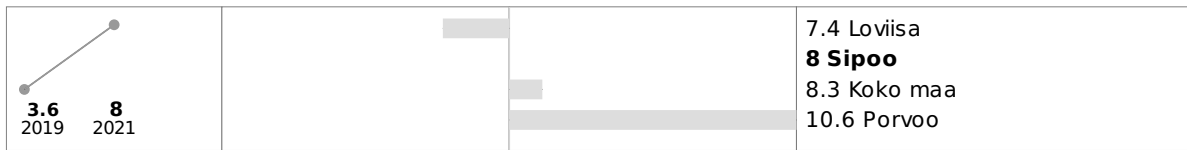
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

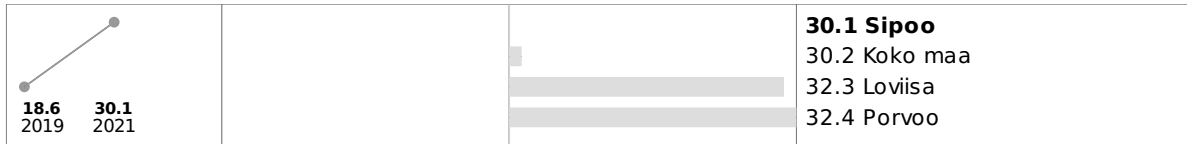
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

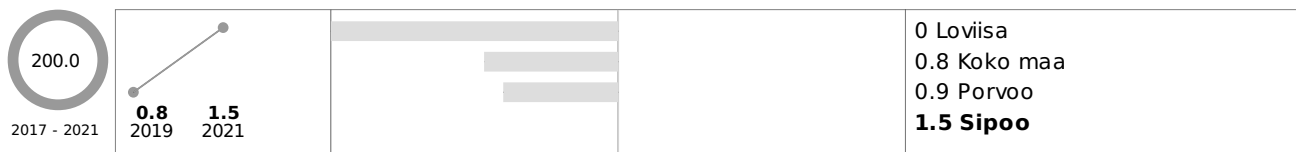
Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

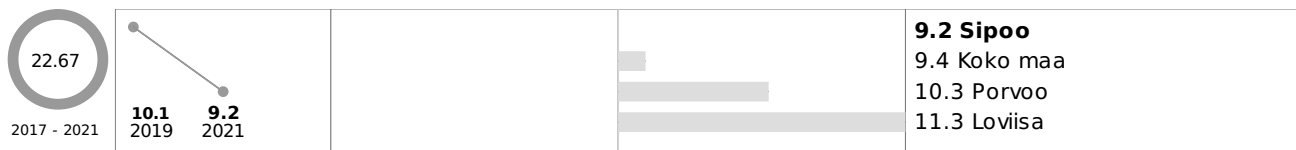
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

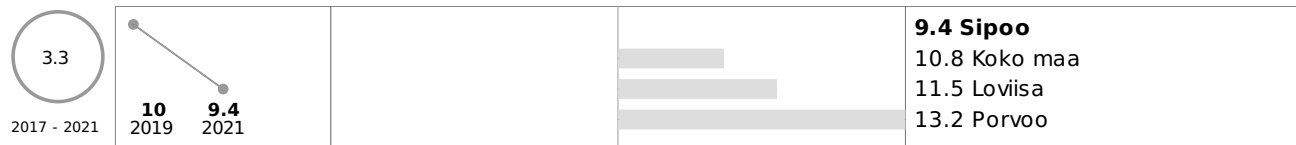
Ei yhtään hyvää kaveria, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

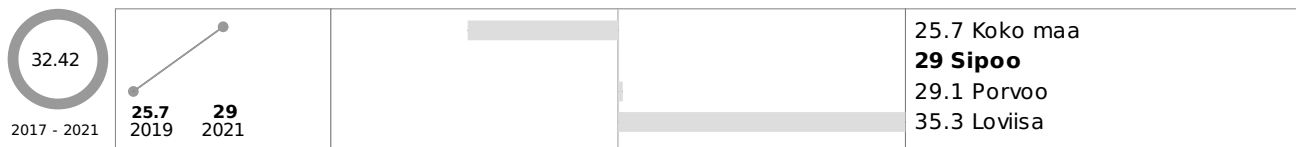
Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

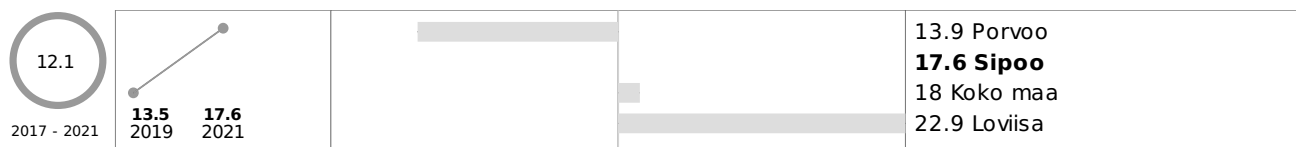
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

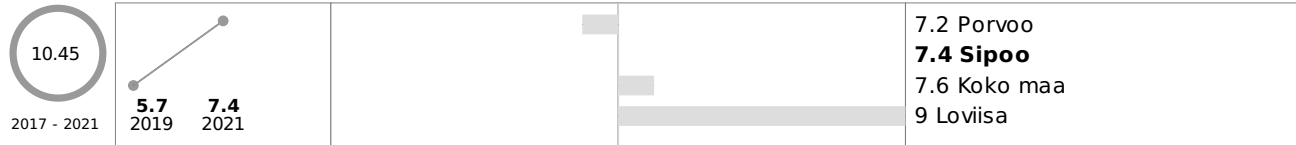
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

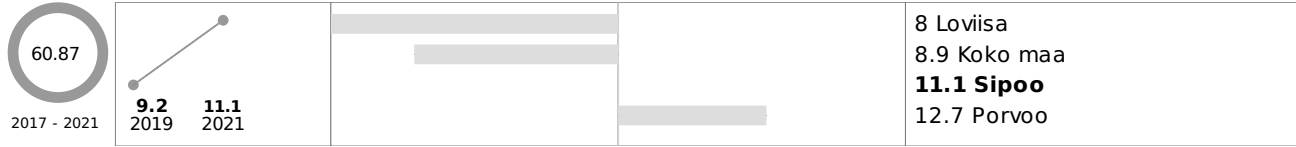
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

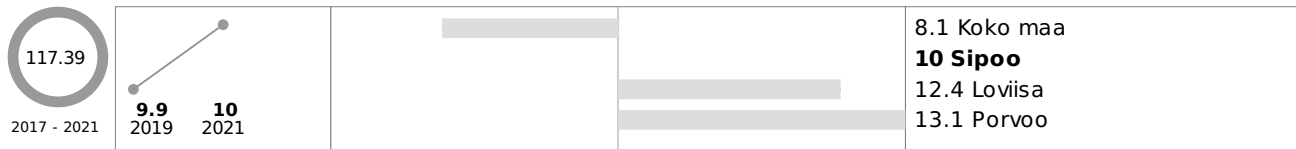
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2017-)

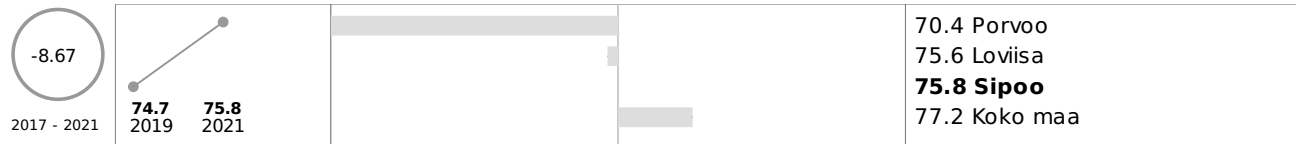
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

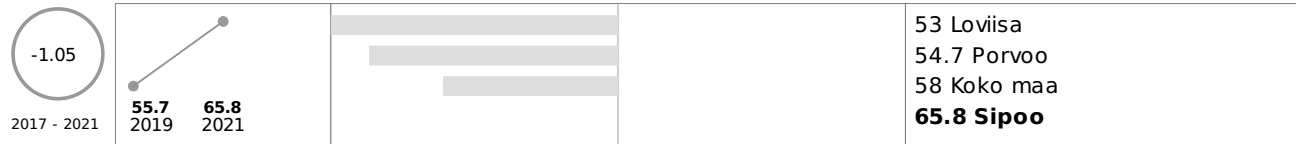
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

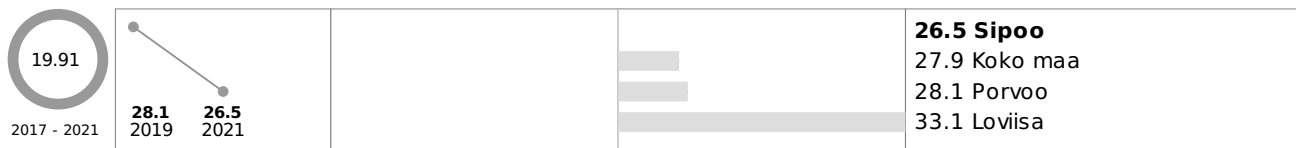
Pitää koulunkäynnistä, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2017-)

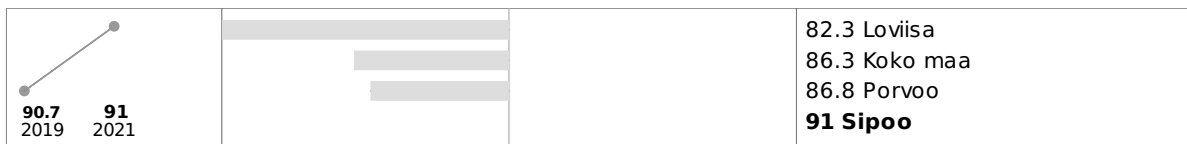
Pitää koulunkäynnistä, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

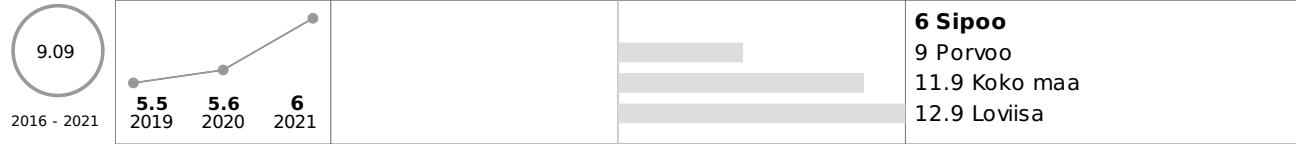
Harrastaa jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (2019-)

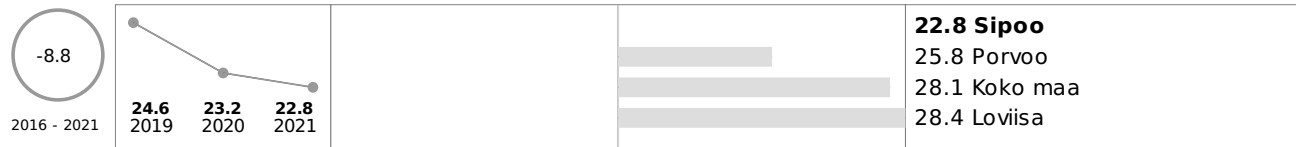
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2019-)

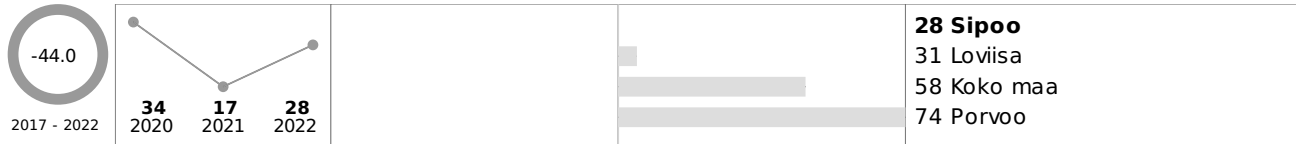
Lasten pienituloisuusaste

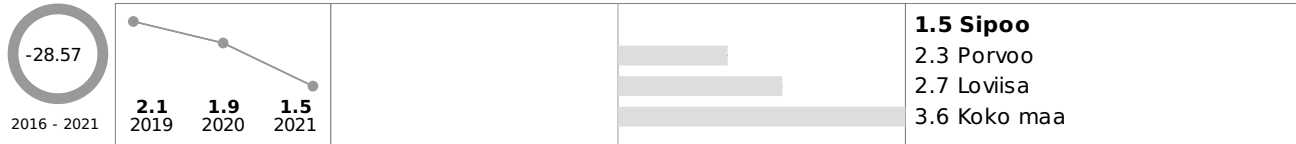
Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1 000 alle 18-vuotiasta, kunnan kustantamat palvelut

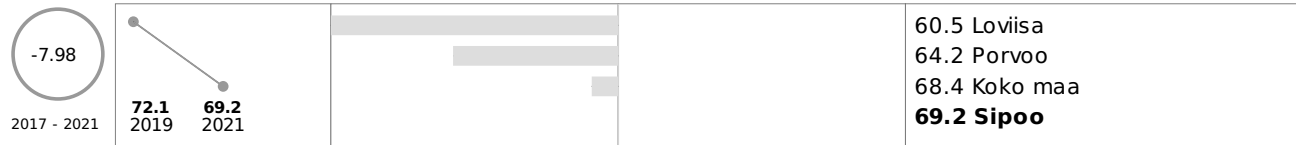

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

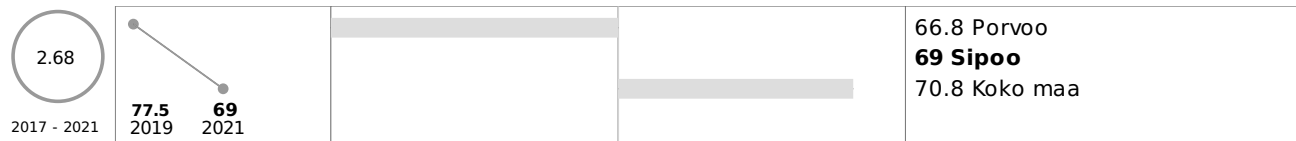

Nuoret ja nuoret aikuiset

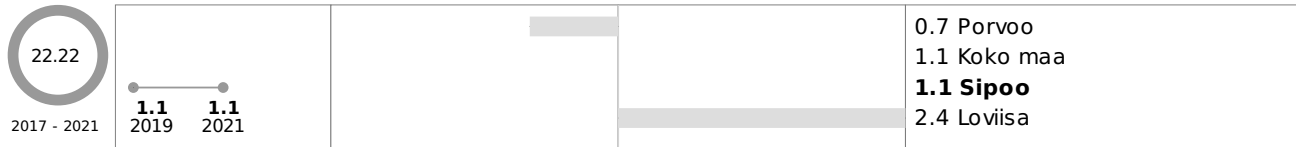
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

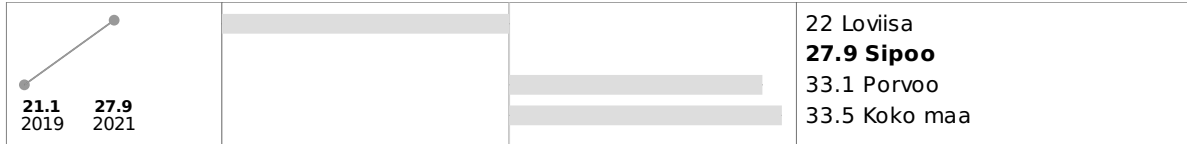
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

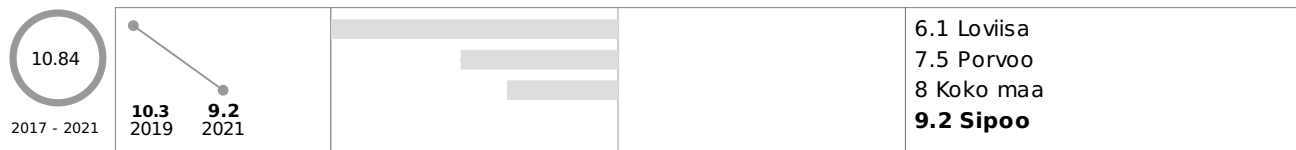
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

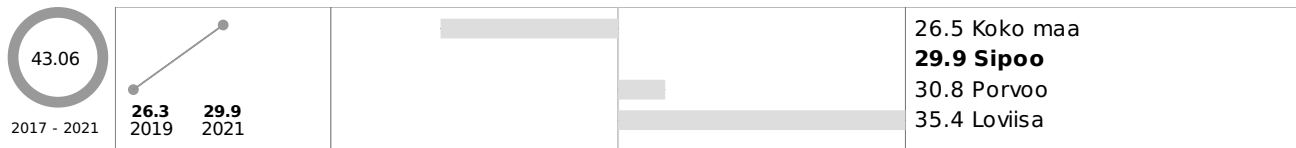
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

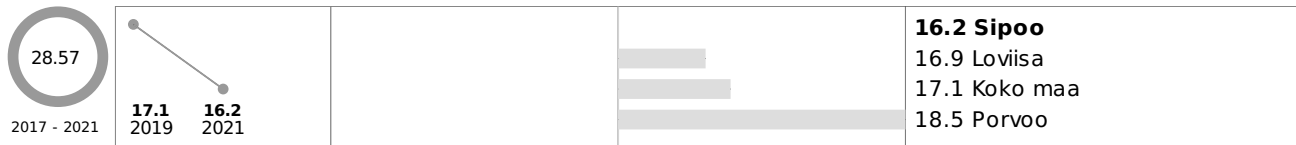
Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

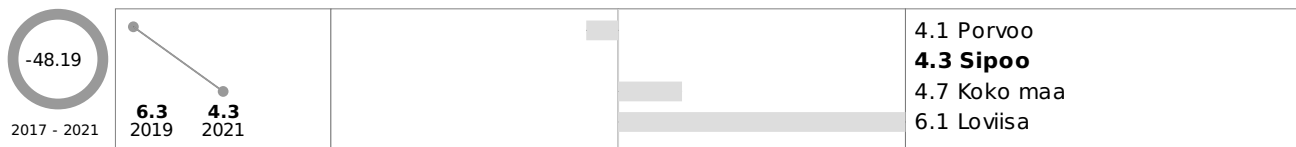
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

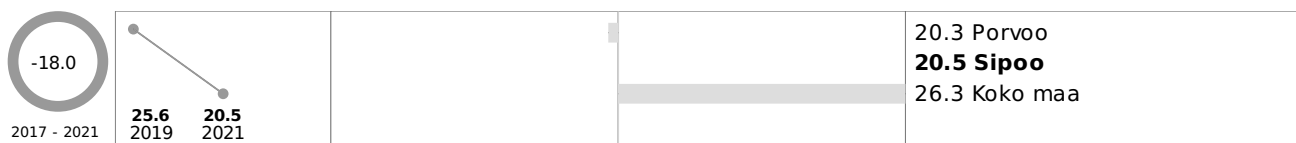
Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

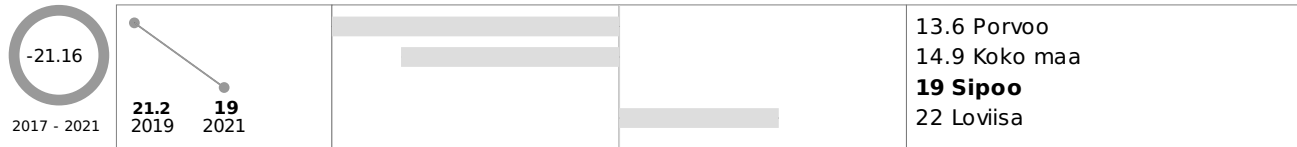
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

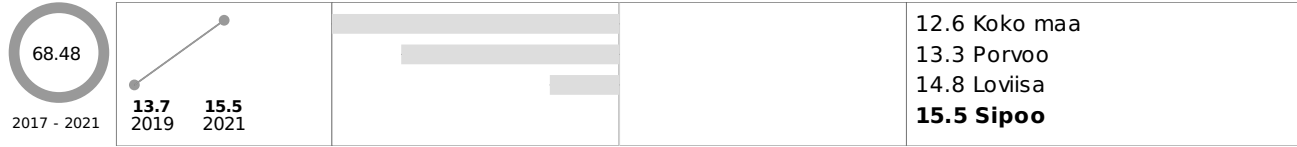
Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2017-)

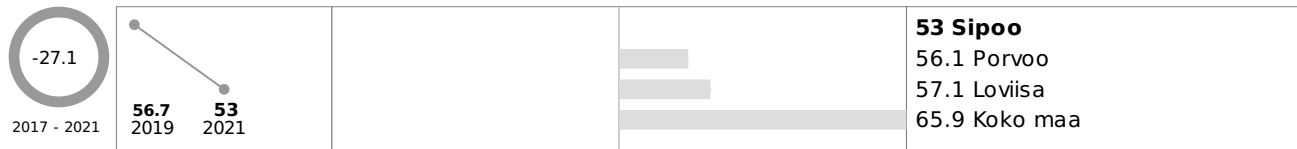
Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

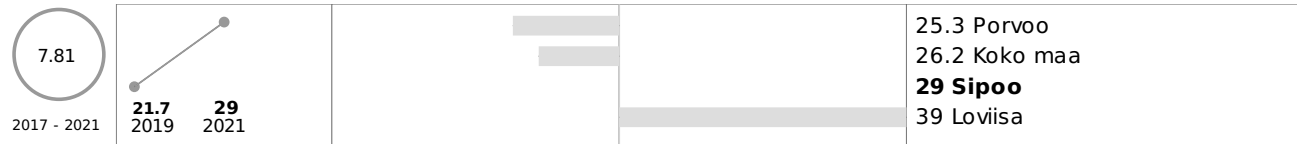
Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

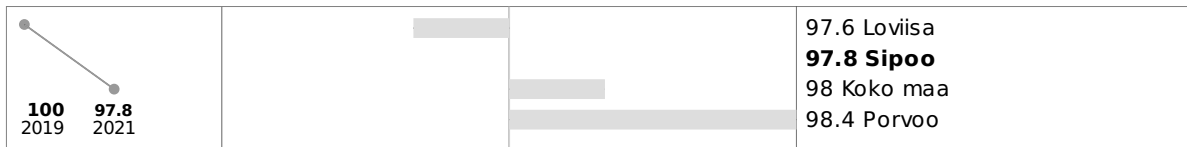
Pitää opiskelusta, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

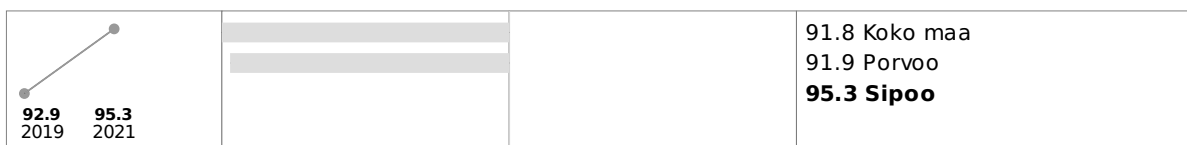
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

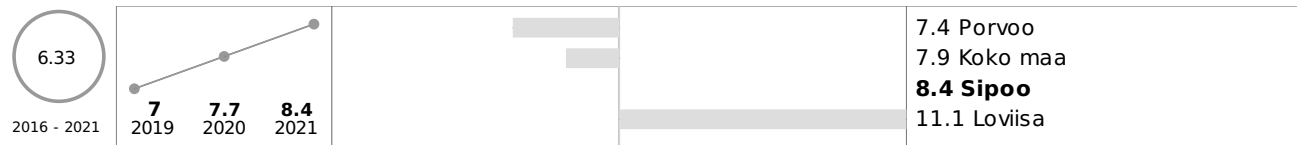
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

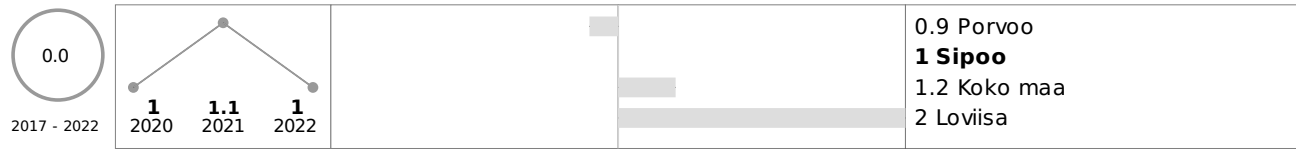
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2019-)

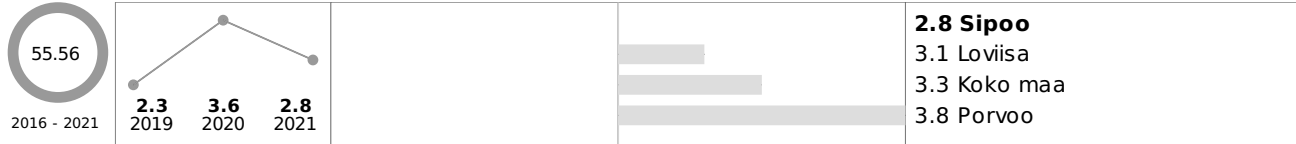
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

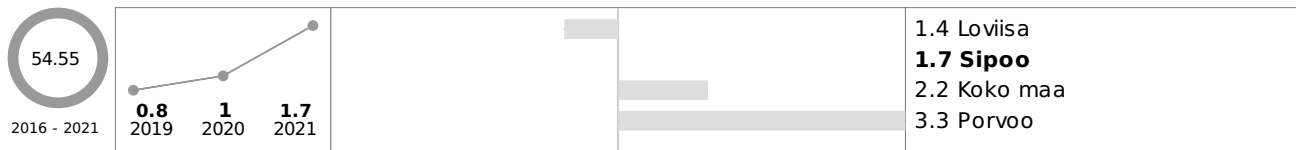
Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

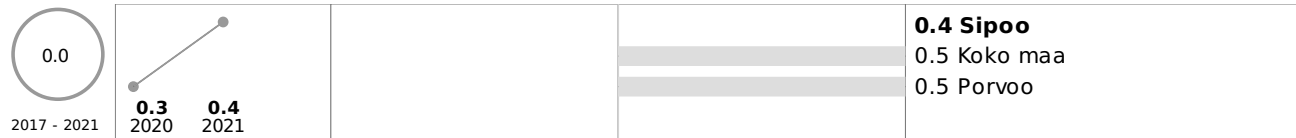
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 24-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

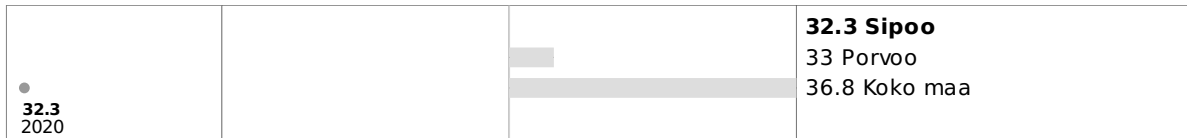

Työikäiset

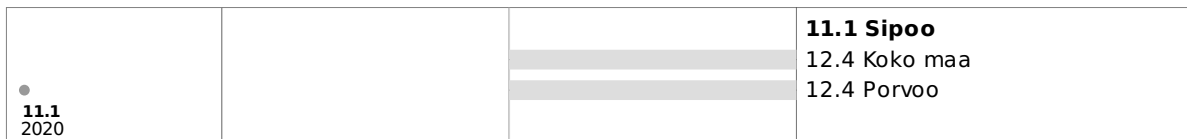
Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%)

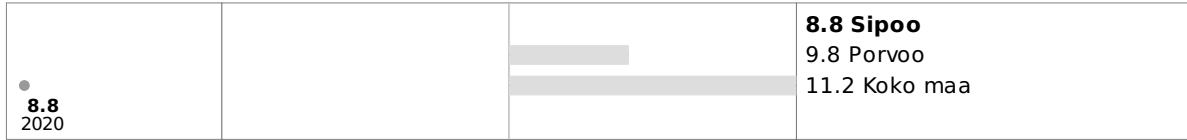
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%)

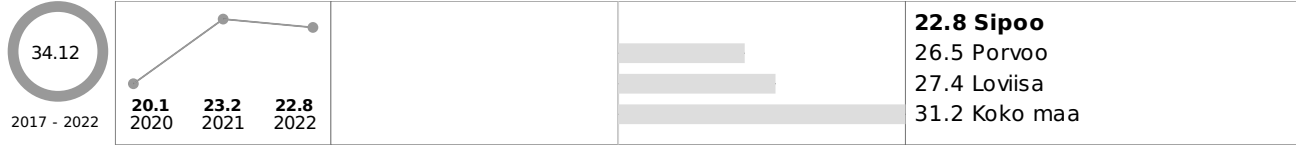
Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

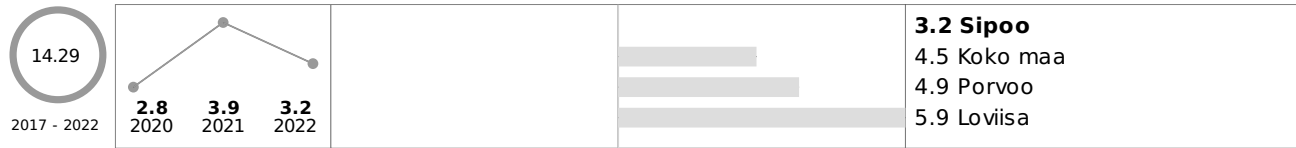
Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (AUDIT-1k) (%), 20 - 64-vuotiaat

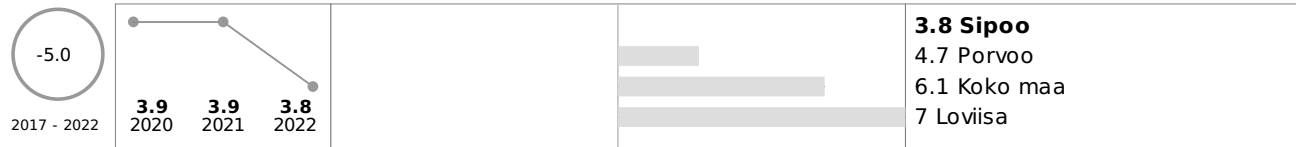
Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys), % 15 - 64-vuotiaista

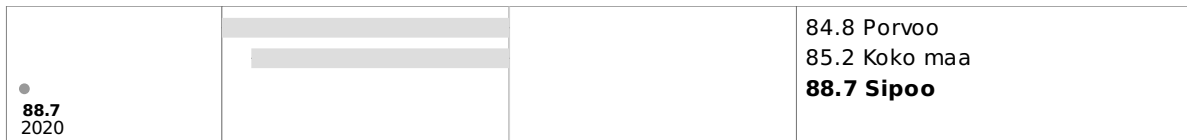

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

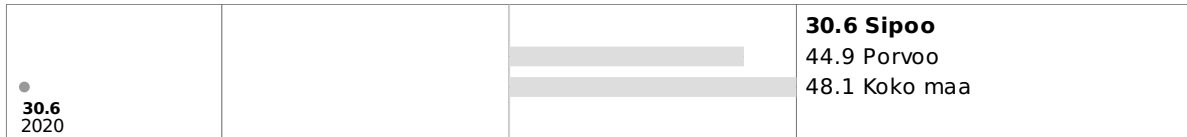

Ikäihmiset

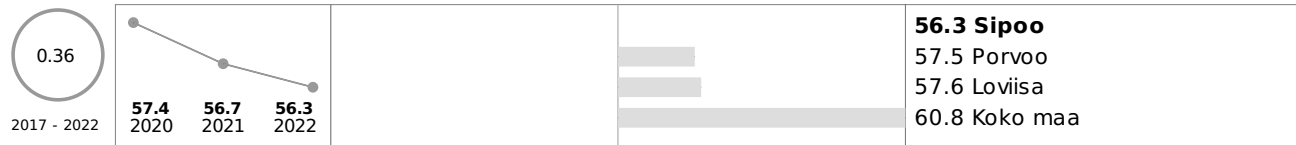
Asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 65 vuotta täyttäneet

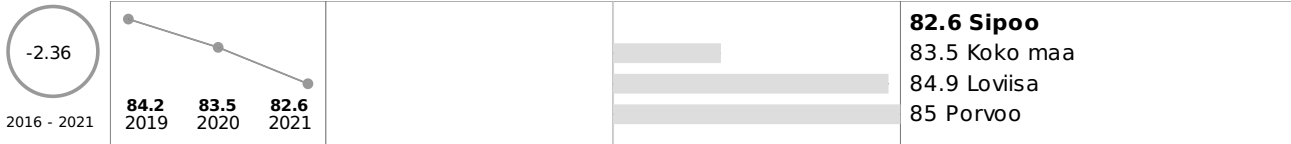
Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

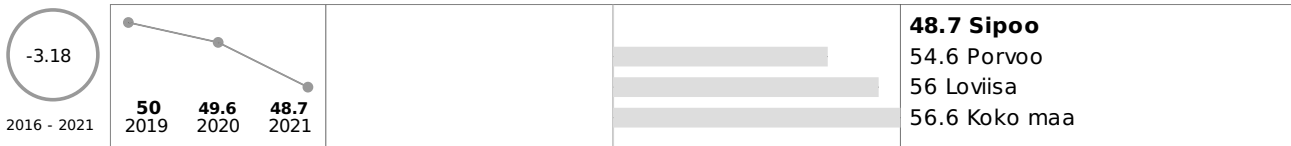
Alkoholia humalahakuisesti käyttävien osuus (AUDIT-1k) (%), 65 vuotta täyttäneet

Kotona asuvat 85 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

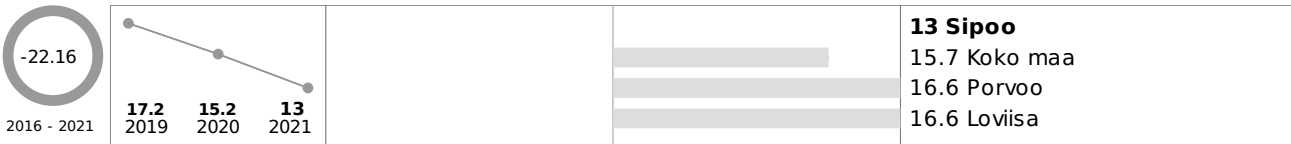
75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat, % vastaavan ikäisten asuntokunnista

Omaishoidon tuki, 75 - 84-vuotiaat hoidettavat vuoden aikana, kunnan kustantamat palvelut

Säännöllisen kotihoidon piirissä olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

KUNNAN HYVINVOINTI - Yhteenveto

Kunta edistää kuntalaisten hyvinvointia tarjoamalla mahdollisuuksia aktiiviseen ja hyvinvoivaan elämään turvallisessa ja viihtyisässä elinympäristössä. Keväästä 2020 kunta on muiden viranomaisten tapaan käyttänyt paljon resursseja koronaviruspandemian torjuntaan.

Sipoolaiset osallistuvat aktiivisesti, heidän terveytensä on parempi kuin maassa keskimäärin ja pienituloisuus on vähäistä.

Terveys ja toimintakyky

Äänestysaktiivisuutta vaaleissa käytetään yleisenä yhteisöön sitoutumisen ja osallisuuden mittarina. Sipoossa äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa on laskenut vuodesta 2012 vuoteen 2021 (luvut ovat v. 2012: 65,3 %, v. 2017: 64,6 % ja v. 2021: 60,9 %). Kuntavaaleissa äänestysaktiivisuus on kuitenkin ollut Sipoossa suurempi, kuin vertailukunnissa ja koko maassa.

Perusterveydenhuollon lääkärin vastaanottokäynnit ovat Sipoossa laskeneet. Vuonna 2021 Sipoossa tuhatta asukasta kohti perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkärikäyntejä oli 520, koko maassa 691. Lääkekorvauksia

saaneiden asukkaiden määrä on Sipoossa noussut. Vuonna 2022 Sipoossa tuhatta asukasta kohti 496,9 asukasta sai lääkekorvauksia, koko maassa 545 asukasta. Sairausvakuutus maksaa lääkekorvauksia asukkaille lääkärin sairauden hoitoon määräämistä korvausjärjestelmän piiriin kuuluvista lääkkeistä. Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidettuja potilaita (1000 asukasta kohden) oli Sipoossa vuonna 2021 1,4, koko maassa 2,2.

Toimeentulo

Pienituloisuusaste kuvaa kuinka suuri osa väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Tulot muodostuvat palkka-, yrittäjä-, ja pääomatuloista sekä saaduista ja maksetuista tulonsiirroista. Vuonna 2021 pienituloisia kotitalouksia oli Sipoossa 6,9 %, koko maassa 13,2 %.

Gini-kerroin puolestaan kuvaa asuntokuntien välistä tulojen jakautumista. Gini-kertoimen erot ovat olleet pieniä, toisin sanoen tulonjaossa ei ole suuria eroja alueittain. Vuonna 2021 Sipoon arvo oli 29,4, koko maassa 29,1. Gini-kerroin vaihtelee välillä 0-100. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakaantuneet.

Kotitalouksissa asuvista henkilöistä 4,4 % sai toimeentulotukea Sipoossa vuonna 2021, koko maassa 7,7 %. Osuus on laskenut vuodesta 2020 sekä Sipoossa että vertailukunnissa, ja myös koko maassa.

Turvallisuus

Sipoo osallistuu alueelliseen turvallisuusyhteistyöhön yhdessä Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon ja Pukkilan sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen, Itä-uudenmaan pelastuslaitoksen ja SILMU-kylien kanssa. Syksyllä 2020 järjestettiin Itä-Uudenmaan turvallisuuskysely. Kyselyyn kaikista vastanneista 86 % tunsu arjen turvalliseksi tai melko turvalliseksi, Sipoolaisista 84 %.

Vuonna 2021 henkirikosten määrä 1000 asukasta kohden kasvoi Sipoossa. Poliisin tietoon tuli Sipoossa 4,9 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta 1000 asukasta kohden, koko maassa 6,6. Omaisuusrikosten määrä 1000 asukasta kohden puolestaan on Sipoossa laskenut. Vuonna 2021 poliisin tietoon tuli 28,2 omaisuusrikosta 1000 asukasta kohden Sipoossa, koko maassa 40,3.

Liikennerikoksia 1000 asukasta kohden tuli Sipoossa vuonna 2021 poliisin tietoon 9,8, koko maassa 9.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL:n keväällä 2021 toteuttaman kouluterveyskyselyn mukaan suuri osa Sipoon lapsista ja varhaisnuorista (4. ja 5. sekä 8. ja 9. luokan opiskelijat) on tyytyväisiä elämäänsä. Elämään tyytyväisyys on kuitenkin hieman vähentynyt viime vuosina.

Heidän osuus 4. ja 5. luokan oppilaista Sipoossa, jotka olivat kokeneet seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, ja heidän osuus 8. ja 9. luokan oppilaista Sipoossa, jotka olivat kokeneet häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, on noussut (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019). Osuudet ovat nousseet myös vertailukunnissa ja koko maassa.

Heidän osuus jotka pitävät koulunkäynnistä, on noussut sekä 4. ja 5. luokan oppilaiden että 8. ja 9. luokan oppilaiden keskuudessa Sipoossa (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019). Pientä nousua on tapahtunut myös esimerkiksi heidän osuudessa 4. ja 5. luokan opiskelijoista Sipoossa, jotka harrastavat jotakin vähintään yhtenä päivänä viikossa (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019).

Kouluterveyskyselyssä kysyttiin vuonna 2021 myös koronapandemiaan liittyviä kysymyksiä. Koronapandemia on vaikuttanut peruskoululaisten hyvinvointiin. Tytöt ovat olleet poikia enemmän huolissaan pandemiasta, erityisesti läheisten sairastumisen mahdollisuudesta. Keväällä 2021 Sipoossa 4. ja 5. luokan oppilaista 8,2 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan koronavirustartunnan saamisesta. Pojista 21,7 % ja tytöistä 33,7 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan, että läheinen saa koronavirustartunnan. Oppilaista 15,3 % oli sitä mieltä, että koronapandemia oli vähentänyt perheen kanssa vietetyn ajan määrää ja 22,7 % sitä mieltä, että koronapandemia oli lisännyt perheen kanssa vietetyn ajan määrää. Kolmasosa oppilaista ilmoitti, että koronapandemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin. Kyselyn mukaan peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisten kokema ahdistuneisuus ja yksinäisyys ovat lisääntyneet Suomessa koronapandemian aikana. Keväällä 2021 Sipoossa 8. ja 9. luokan oppilaista 7,3 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan koronavirustartunnan saamisesta. Pojista 20,3 % ja tytöistä 29,1 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan, että läheinen saa koronavirustartunnan. Pojista 32,0 % ja tytöistä 38,4 % oli sitä mieltä, että

koronapandemia on lisännyt perheen kanssa vietettyä aikaa. Pojista 35,2 % ja tytöistä 43,1 % ilmoitti, että koronapandemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin.

Huom. Kaikki oppilaat eivät ole vastanneet kyselyyn ja kysymyskohtainen vastausprosentti on vaihdellut.

Vuonna 2021 lasten pienituloisuusaste oli vertailukunnista pienimmillään Sipoossa, jossa 6% alle 18-vuotiaista lapsista kuului pienituloisiin kotitalouksiin. Koko maassa pienituloisuusaste oli 11,9 %. Ahtaasti asuvien lapsiasuntokuntien osuus kaikista lapsiasuntokunnista Sipoossa vuonna 2021 oli puolestaan 22,8 %, koko maassa 28,1 %. Vuonna 2022 kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaita 1000 alle 18-vuotiaista kohden Sipoossa oli 28, koko maassa 58. Lastensuojelun avohuollon tukitoimien piirissä vuonna 2021 Sipoossa oli puolestaan 1,5 % 0-17 -vuotiaista, koko maassa 3,6 %.

Nuoret ja nuoret aikuiset

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL:n keväällä 2021 toteuttaman kouluterveyskyselyn mukaan suuri osa myös Sipoon nuorista (lukion ja ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat), ja oli tyytyväisiä elämäänsä. Elämään tyytyväisyys on kuitenkin myös nuorten kohdalla hieman vähentynyt viime vuosina.

Myös nuorten kohdalla heidän osuus lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista Sipoossa, jotka olivat kokeneet häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, on noussut (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019). Osuus on noussut myös osassa vertailukuntia sekä koko maassa.

Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista reilu puolet ilmoitti pitävänsä opiskelusta Sipoossa. Osuus on hieman laskenut (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019). Tupakkatuotteiden tai sähkösavukkeen käyttö puolestaan on nuorten keskuudessa (sekä lukion että ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijat) vähentynyt Sipoossa (verrattuna aiempaan kouluterveyskyselyyn vuonna 2019).

Koronapandemiaan liittyen keväällä 2021 Sipoossa lukion 1. ja 2. luokan pojista 2,8 % ja tytöistä 10,3 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan koronavirustartunnan saamisesta. Pojista 14,7 % ja tytöistä 35,3 % ilmoitti olleensa paljon huolissaan, että läheinen saa koronavirustartunnan. Pojista 31,8 % ja tytöistä 40,6 % oli sitä mieltä, että koronapandemia oli lisännyt perheen kanssa vietettyä aikaa. Pojista 36,8 % ja tytöistä 45,9 % ilmoitti, että koronapandemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin.

Huom. Kaikki oppilaat eivät ole vastanneet kyselyyn ja kysymyskohtainen vastausprosentti on vaihdellut.

Vuonna 2021 Sipoossa 8,4 % kaikista 17-24 -vuotiaista jäi koulutuksen ulkopuolelle, koko maassa 7,9 %. Vuonna 2022 Sipoossa 16-24 -vuotiaista 1% sai mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä, koko maassa 1,2 %. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 18-24 -vuotiaita oli Sipoossa vuonna 2021 2,8 % (vastaavan ikäisestä väestöstä). Osuus on alhaisin vertailukuntiin ja koko maahan nähden. Lastensuojelun avohuollon asiakkaita kaikista 18-24 -vuotiaista oli vuoden 2021 aikana Sipoossa 1,7 %, koko maassa 2,2 %. Kodin ulkopuolelle 18-24 -vuotiaista oli Sipoossa vuonna 2021 sijoitettu 0,4 % (vastaavan ikäisestä väestöstä), koko maassa 0,5 %.

Työikäiset

Vuonna 2020 Sipoossa asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten, 20 vuotta täyttäneiden osuus oli 83,7 %, koko maassa 83,3 %. Vuonna 2020 Sipoossa terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien, 20 vuotta täyttäneiden osuus oli 32,3 %, koko maassa 36,8 %. Vuonna 2020 Sipoossa 20-64-vuotiaista 11,1 % tupakoivat päivittäin ja 8,8 % käytti humalahakuisesti alkoholia, koko maassa vastaavat osuudet olivat 12,4 % ja 11,2 %.

Mielenterveysperusteista sairauspäivärahaa vuonna 2022 sai 22,8 työikäistä sipoolaista (1000 vastaavan ikäistä kohden), koko maassa 31,2 (työikäistä 1000 vastaavan ikäistä kohden). Osuus on laskenut edellisvuodesta. Vuonna 2022 Sipoossa vaikeasti työllistyviä 15-64-vuotiaista oli 3,2 %, koko maassa 4,5 % (rakennetyöttömyys, joka ei vähene, vaikka työllisyysaste on korkea ja joillakin aloilla vallitsee työvoimapula). Rakennetyöttömyyden osuus on vähentynyt edellisvuodesta sekä Sipoossa että vertailukunnissa, ja myös koko maassa.

Työkyvyttömyyseläkkeellä 25-64 -vuotiaista sipoolaisista oli vuonna 2022 3,8 %, koko maassa osuus oli 6,1 %.

Ikäihmiset

Vuonna 2020 Sipoossa asuinalueensa olosuhteisiin tyytyväisten, 65 vuotta täyttäneiden osuus oli 88,7 % (vastaavan

ikäisestä väestöstä), koko maassa 85,2 %. Vuonna 2020 Sipoossa 65 vuotta täyttäneistä 30,6 % koki terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi, koko maassa 48,1 %.

Lääkkeiden erityiskorvausoikeus kuvaa pitkäaikaissairastavuutta väestössä. Lääkkeiden erityiskorvausoikeus voidaan myöntää henkilölle, jolla on vakava ja pitkäaikainen, läikehoitoa vaativa sairaus. Vuonna 2022 Sipoossa erikoiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä oli 56,3 % (vastaavan ikäisestä väestöstä), koko maassa 60,8 %.

Vuonna 2020 Sipoossa alkoholia humalahakuisesti käyttävien 65 vuotta täyttäneiden osuus oli 9,4 %, koko maassa 5,9 %.

Vuonna 2021 kotonaan asui 85 vuotta täyttäneistä sipoolaisista 82,6 %, koko maan arvo oli 83,5 %. Yhden hengen asuntokuntia 75 vuotta täyttäneiden asuntokunnista Sipoossa vuonna 2021 puolestaan oli 48,7 %, koko maassa 56,6 %.

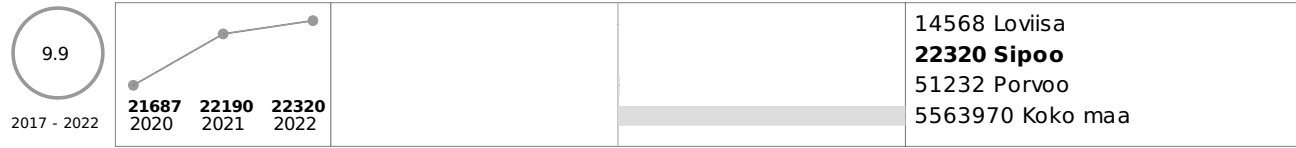
Vuonna 2022 Sipoossa omaishoidon tukea saavia 75-84 vuotiaita vuoden aikana oli 41, koko maassa 14 905.

75 vuotta täyttäneistä Sipoolaisista 13 % oli säännöllisen kotihoidon piirissä vuonna 2021, koko maassa osuus oli 15,7 %. Sipoon osuus oli alhaisin vertailukuntiin sekä koko maahan nähden.

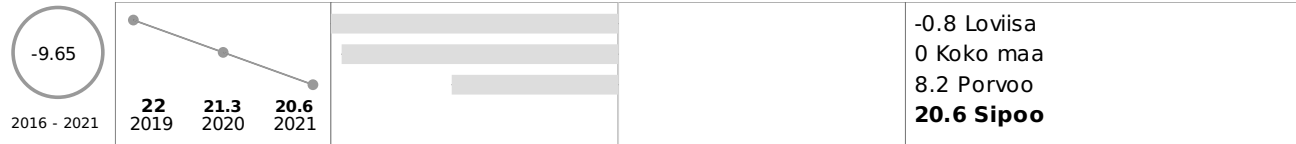
KUNNAN RAKENTEET & ELINVOIMA

Väestönkehitys

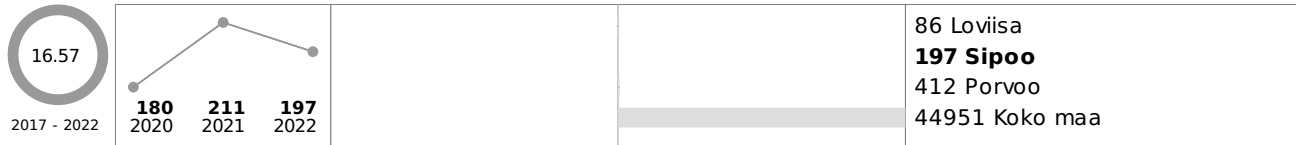
Väestö 31.12.

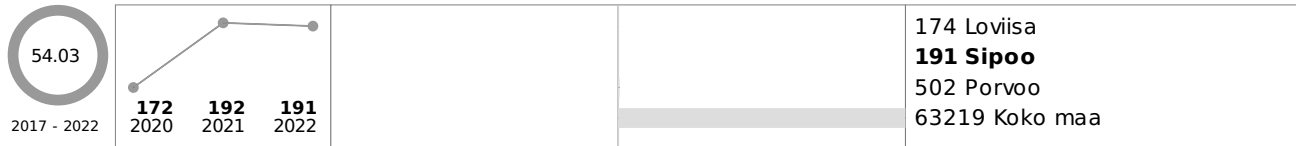
Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Elävänä syntyneet

Kuolleet, lkm

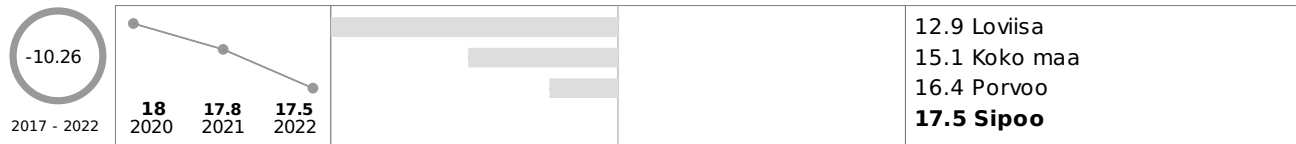

Syntyneiden enemmyyss

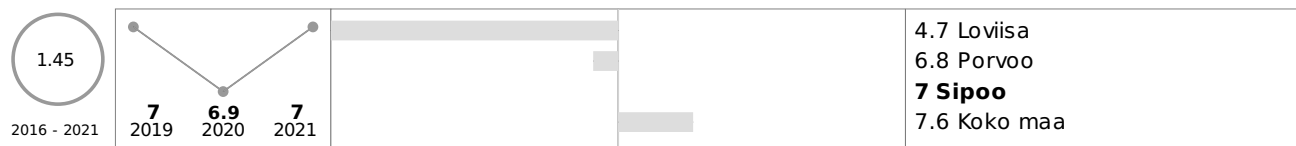

Väestön toiminta

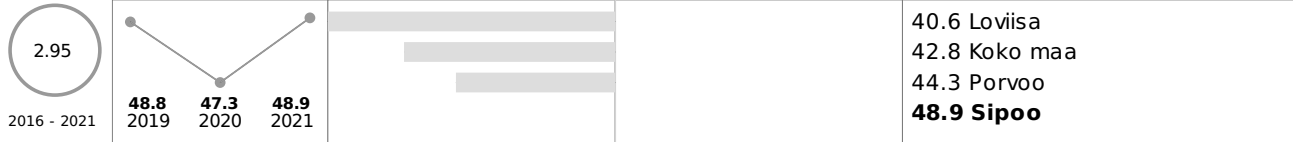
0 - 14-vuotiaat, % väestöstä

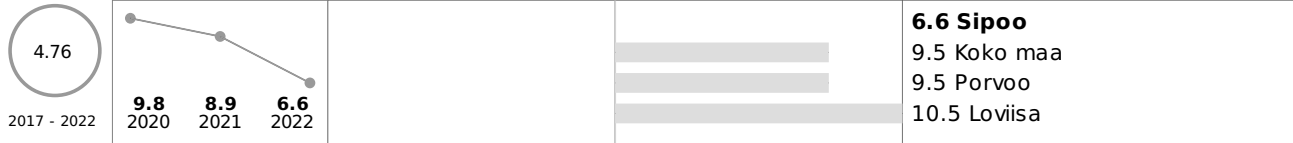
Opiskelijat, % väestöstä (vuosi 2020 ennakkotieto)

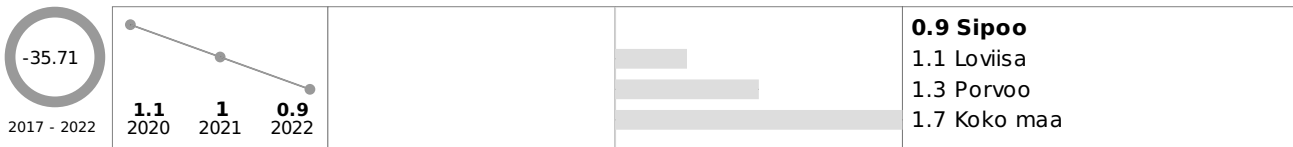
Työlliset, % väestöstä

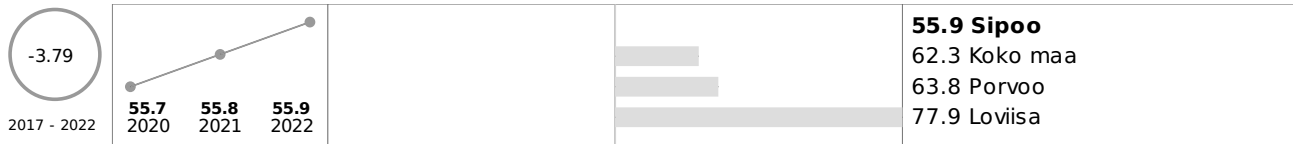
Työttömät, % työvoimasta

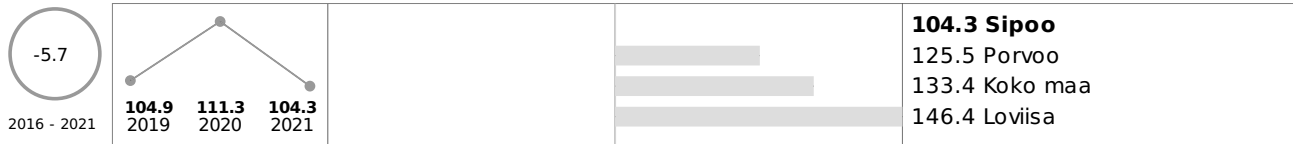
Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

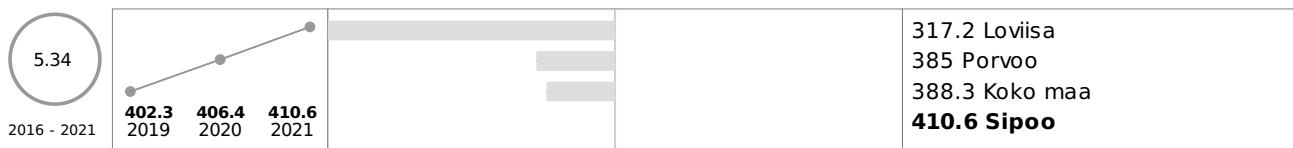
Huoltosuhte, demografinen

Taludellinen huoltosuhte (vuosi 2020 ennakkotieto)

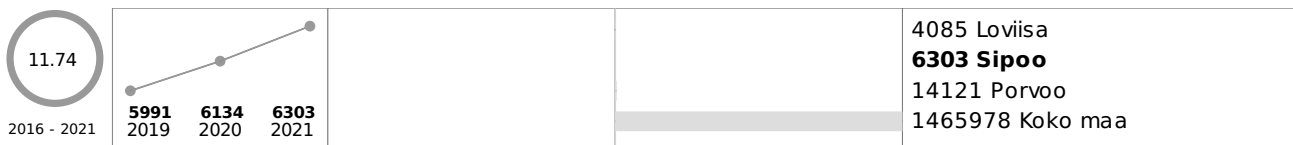

Koulutustasomittain

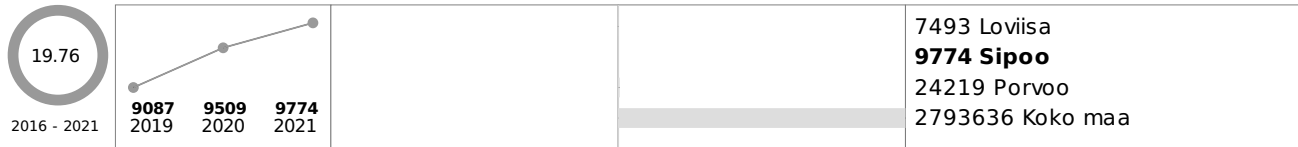

Perheet ja asutokunnat

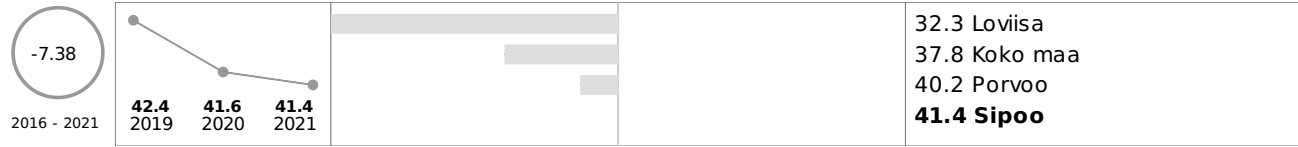
Perheet yhteensä

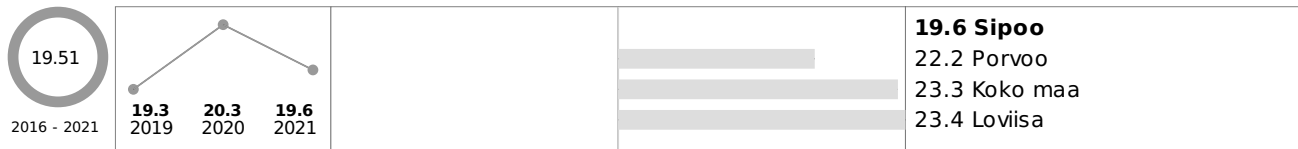
Asuntokunnat yhteensä, lkm

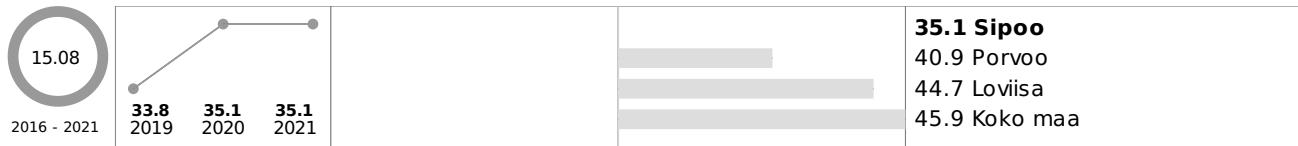
Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

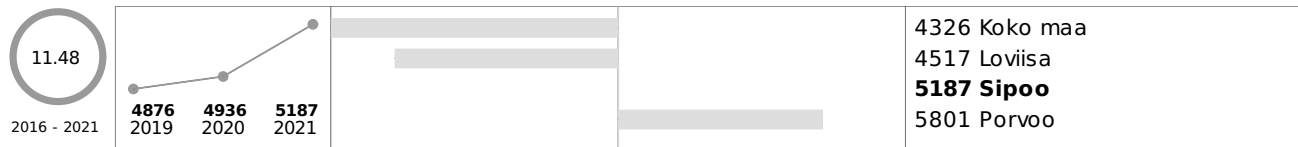

Yhden hengen asuntokunnat, % asuntokunnista

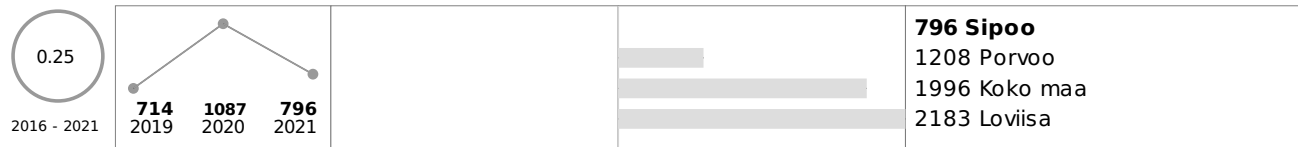

Kunnan taloudellinen tila

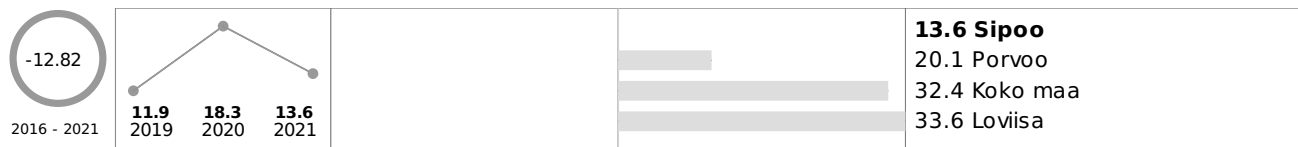
Verotulot, euroa / asukas

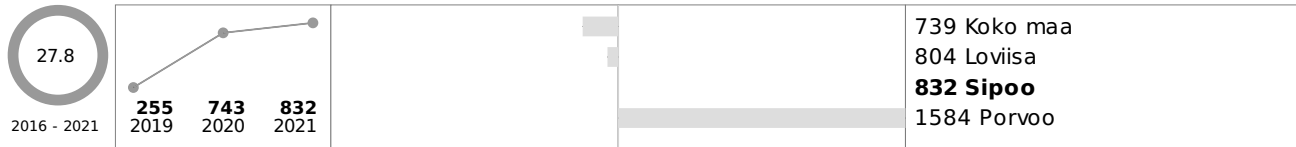
Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

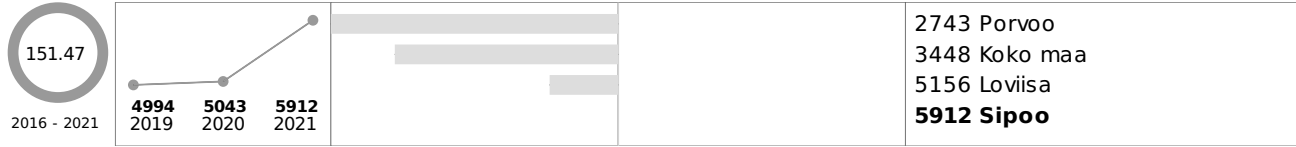
Valtionosuudet, % nettokustannuksista

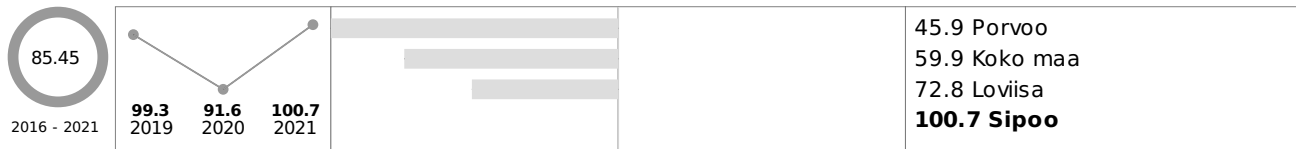
Vuosikate, euroa / asukas

Lainakanta 31.12., euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

KUNNAN RAKENTEET & ELINVOIMA - Yhteenveto

Sipoo kuuluu maamme viiteenkymmeneen suurimpaan kuntaan (sija 46). Vuoden 2022 lopussa Sipoossa asui 22 320 henkilöä.

Väestön kehitys ja väestön toiminta

Sipoon väestömäärä on kasvanut vuosittain. Kunnan väestönkasvu johtuu lähinnä muuttovoitosta, vaikka syntyneiden määrä yhä ylittää kuolleiden määrän. Viime vuosien aikana väestönkasvu on lähinnä keskittynyt kunnan kahteen taajamaan, Nikkilään ja Söderkullaan.

Vuonna 2021 Sipoon väestöstä 48,9% kuului työvoimaan ja opiskelijoiden osuus oli 7%.

Sipoon työttömyysaste, täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden määrä sekä lasten osuus ovat tiedossa tuoreemmalta ajanjaksolta, vuodelta 2022. Työttömyysaste vuonna 2022 (joulukuussa) Sipoossa oli 6,6%, täyttä kansaneläkettä saaneiden 65 vuotta täyttäneiden määrä oli 0,9% (vastaavan ikäisestä väestöstä) ja lasten osuus väestöstä oli 17,5%.

Sipoon väestöllinen huoltosuhde vuonna vuonna 2022 oli 55,9. Koko maan huoltosuhde oli 62,3. Väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiasta ja 65 vuotta täyttäneitä on sataa 16-64-vuotiasta (työikäistä) kohti. Suomessa väestöllinen huoltosuhde heikkenee väestön ikääntymisen takia.

Sipoon taloudellinen huoltosuhde vuonna 2021 oli 104,3. Tämä oli parempi kuin maan keskiarvo, 133,4. Taloudellinen huoltosuhde (elatusuhde) ilmaisee, kuinka monta ei-työllistä on sataa työllistä kohti.

Vuonna 2021 Sipoossa koulutustaso oli 4,1 vuotta (koulutustasomittain oli 410,6). Koko maassa koulutustaso oli 3,9 vuotta (koulutustasomittain 388,3). Koulutustasomittain kuvaa perusasteen jälkeisen koulutuksen keskimääräistä pituutta henkeä kohti.

Perheet ja asutokunnat

Kasvavassa Sipoossa sekä perheiden että asutokuntien määrä lisääntyy. Vuonna 2021 Sipoossa oli 6303 perhettä, ja 9774 asutokuntaa. Lapsiperheiden osuus perheistä kuitenkin vähenee (lapsiperheeseen kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi). Vuonna 2021 lapsiperheitä kaikista perheistä oli Sipoossa 41,4%. Yhden

vanhemman perheiden osuus kaikista lapsiperheistä Sipoossa kasvoi vuodesta 2018 vuoteen 2020, mutta kääntyi laskuun vuonna 2021 - ollen tuolloin 19,6%. Yhden hengen asuntokuntien määrä kasvoi Sipoossa vuoteen 2020 saakka. Vuonna 2021 yhden hengen asuntokuntien osuus oli Sipoossa 35,1%, koko maassa 45,9%.

Kunnan taloudellinen tila

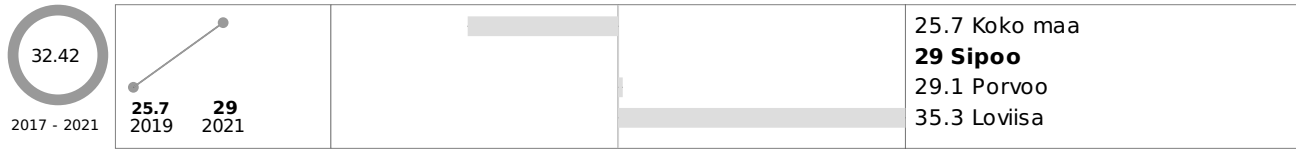
Keväällä 2020 ympäri maailmaa levinnyt koronavirusepidemia on heikentänyt kuntien taloutta. Kunnat tosin saivat valtiolta koronaturvakea.

Kunnan toiminnasta aiheutuneet kulut katetaan toimintatuotoilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuonna 2021 Sipoon verotulot olivat 5187 euroa per asukas. Valtion osuuksia vuonna 2021 Sipoo sai 796 euroa per asukas. Sipoon vuosikate vuonna 2021 puolestaan oli 832 euroa per asukas. Kunnan lainakanta (31.12.2021) oli 5912 euroa per asukas, ja suhteellinen velkaantuneisuus 100,7%.

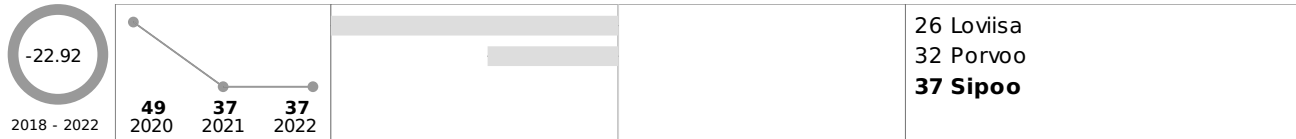
HYTE-KERROIN

HYTE-kerroin -indikaattorit

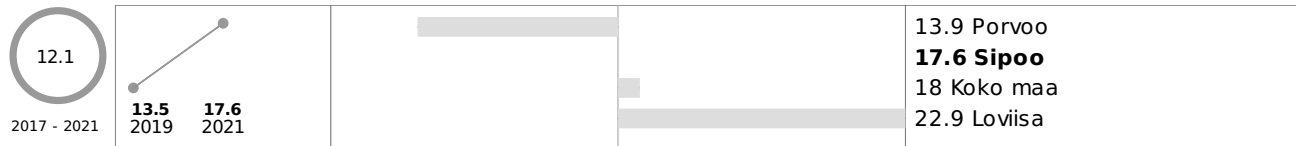
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

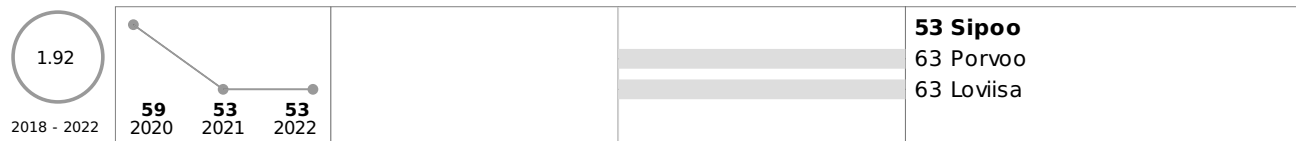
Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, skaalattu HYTE-indikaattori

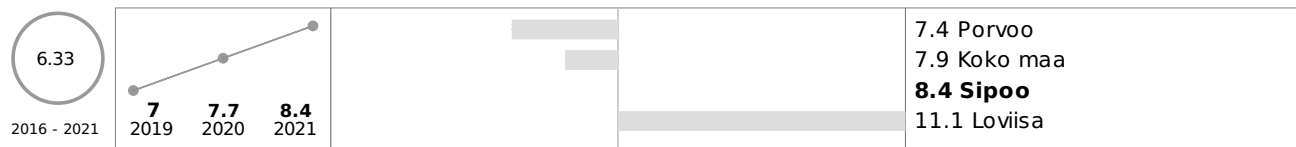
Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

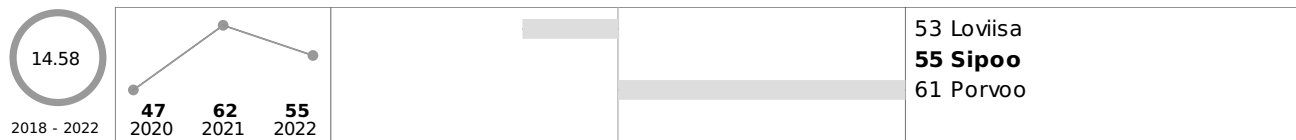
Ylipaino, skaalattu HYTE-indikaattori

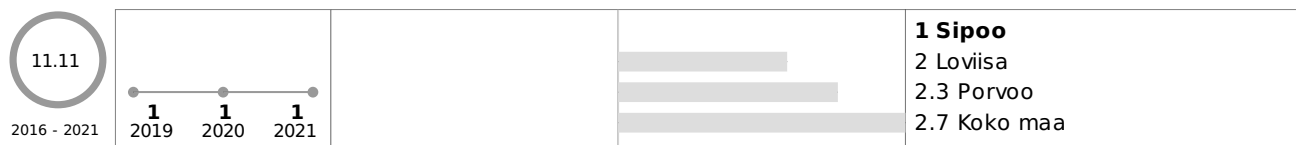
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

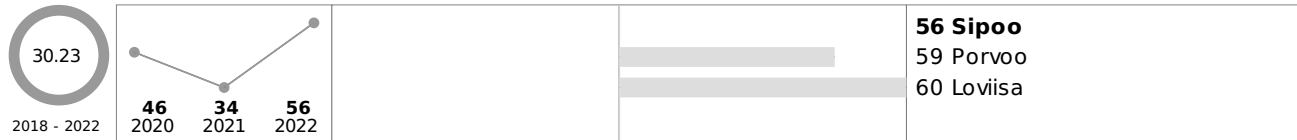
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

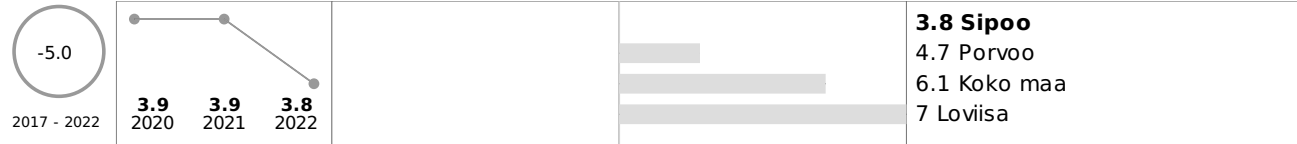
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

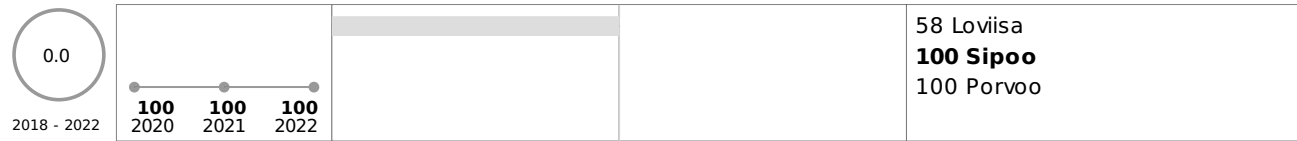
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

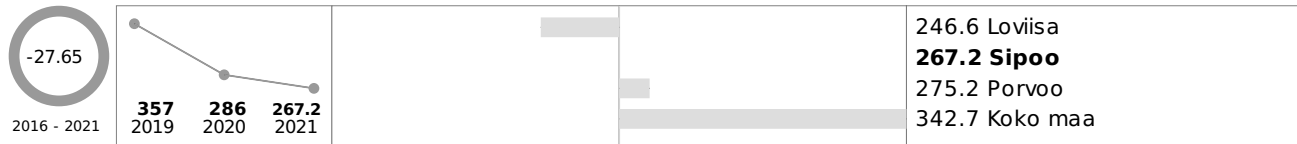
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

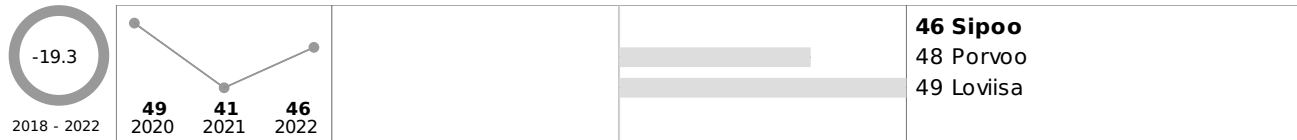
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, skaalattu HYTE-indikaattori

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä

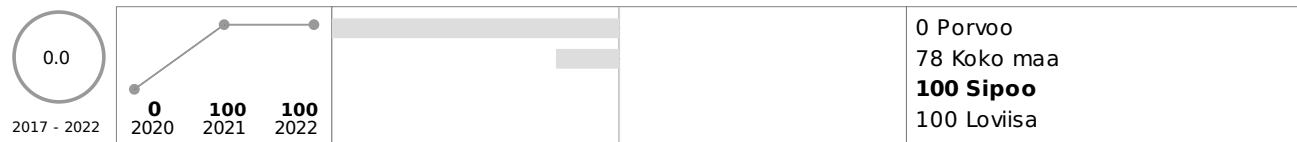
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä, skaalattu HYTE-indikaattori

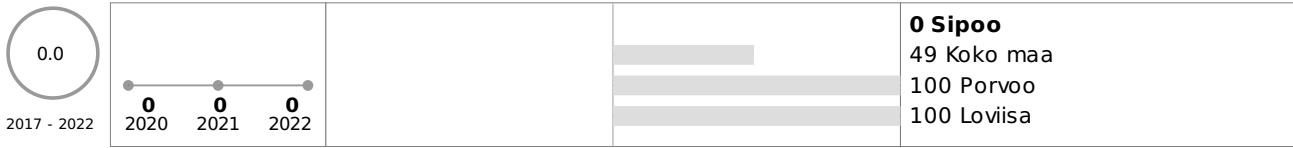
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista

Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista

Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen

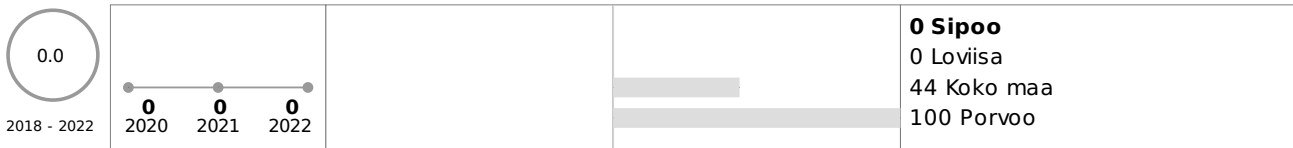
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä

Kunnan palveluluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja

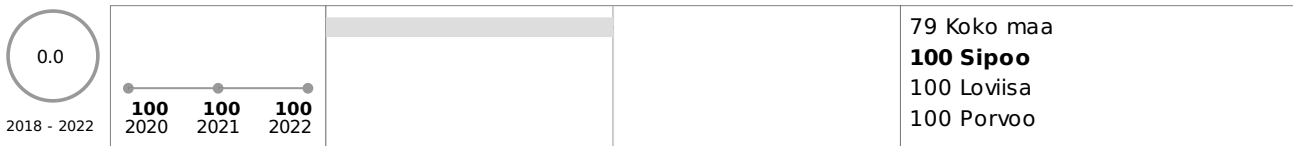
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa

Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen

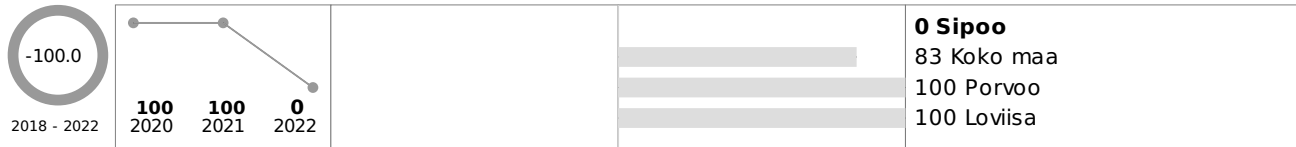
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille

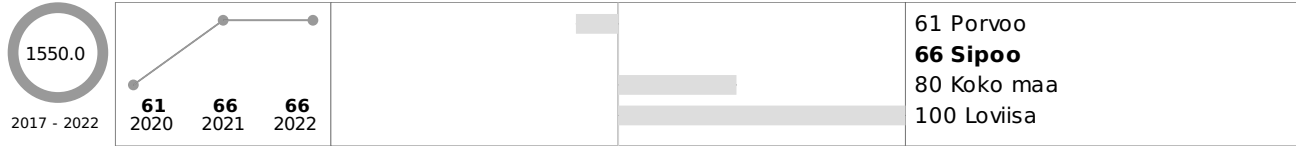
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakoarviointiin

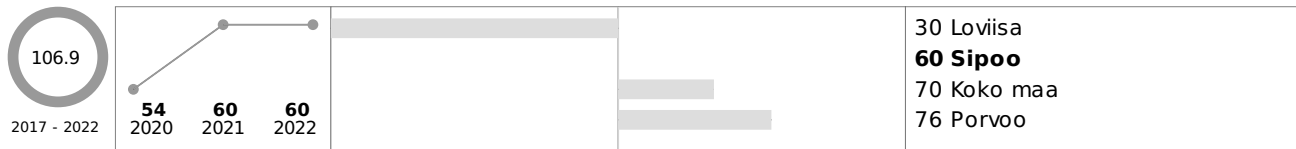
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä

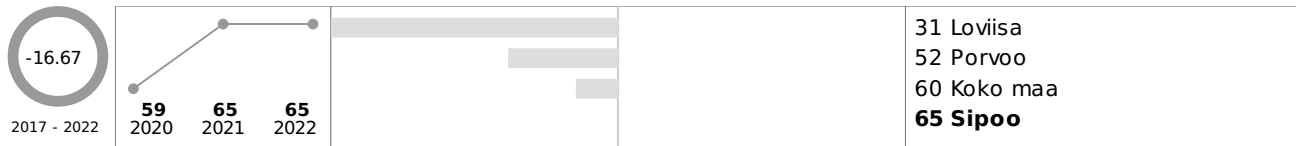
Kouluympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus

Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit

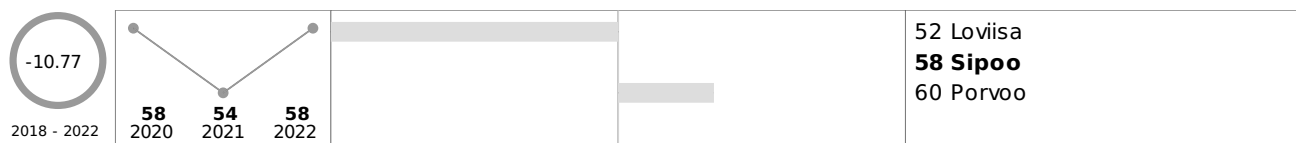
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä

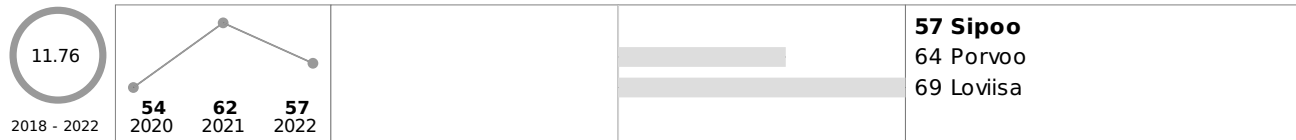
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä - TEA, pistemäärä

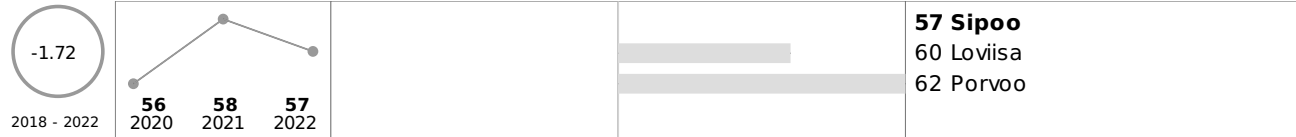
Tulosindikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

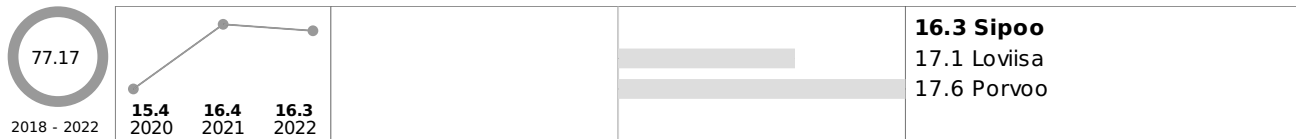
Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo (HYTE-kerroin)

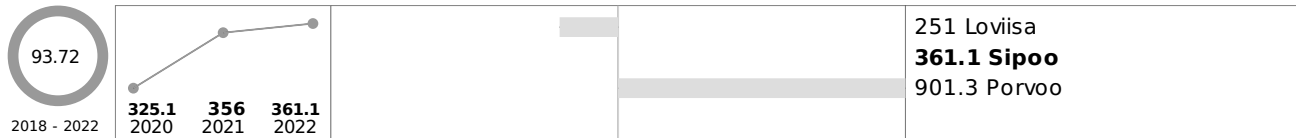
HYTE-kerroin, 0 - 100

HYTE-kerroin euroa / asukas

HYTE-kerroin, 1 000 euroa

HYTE-KERROIN - Yhteenveto

HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä halutaan varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen.

HYTE-kerroin määräytyy niin kutsuttujen prosessi- ja tulosindikaattoreiden mukaan. Prosessi-indikaattorit vastaavat kysymykseen "Minkälaista kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työ on", kun tulosindikaattorit puolestaan mittaavat muutosta väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä.

(HYTE-kerroin - kannustin kunnille, THL, 2023)

Sipoossa vuonna 2022 HYTE-kerroin oli 57, ja HYTE-kerroin asukasta kohden oli 16,3 euroa.

2 MUU HYVINVOINTITIIETO

Monikielinen kunta

Perustuslain mukaan Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi. Jokaisella on oikeus asioida viranomaisessa ja saada itseään koskevat asiakirjat omalla kielellään, suomeksi tai ruotsiksi. Kielilain mukaan kaksikielisen viranomaisen tulee palvella yleisöä suomeksi ja ruotsiksi. Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Myös asukkaiden yhteenkuuluvuuden tunteen vahvistamiseksi ja osallisuusmahdollisuuksien turvaamiseksi on tärkeää, että kielinäkökohdat huomioidaan kunnan päätöksentekoprosessissa ja palveluissa.

Kasvavaan kuntaan muuttaa yhä enemmän vieraskielisiä. Vuoden 2021 lopussa Sipoossa asui 14 357 suomenkielistä (64,7 %), 6471 ruotsinkielistä (29,1 %) ja 1 358 vieraskielistä (6,1 %).

Luonto ja arjen elinympäristö

Luonnonympäristö tuottaa ihmisille tutkitusti positiivisia terveysvaikutuksia. Sipoon monipuolinen luonto tarjoaa asukkaille runsaasti nähtävää ja koettavaa. Sipoonkorven kansallispuisto ja muut metsäalueet, laaja saaristo, satamat, virkistysalueet ja ulkoilureitit varmistavat hyvät virkistysmahdollisuudet. Golfkentät, ratsastustallit ja hiihtokeskus tarjoavat luonnonelämyksiä.

Kunnan tunnetuimmat nähtävyydet ovat kaksi kirkkoa Nikkilässä ja Sibbesborgin keskiaikaisen linnoituksen muinaisjäännökset lähellä Söderkullan keskustaa. Sipoo on tunnettu vireiden kyliensä verkostosta. Konsertit ja näyttelyt keskittyvät pääosin kuntakeskus Nikkilään, jossa tapahtumia tuottavat niin Sipoon kunta kuin useat yhdistykset ja yksityishenkilötkin.

Arjen elinympäristö on eräs keskeisimmistä hyvinvoinnin osatekijöistä. Teiden, puistojen ja kunnan kiinteistöjen suunnittelu ja rakentaminen tähtäävät terveelliseen, turvalliseen ja esteettömään elinympäristöön.

Esteettömyys

Esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys korostuu yhä enemmän, kun väestön ikärakenne vanhenee ja ikäihmisten määrä kasvaa kunnassa. Lainsäädännön mukaan ympäristö on suunniteltava ja rakennettava siten, että jokainen yksilö iästä, sukupuolesta, terveydentilasta ja sosiaalisesta, psyykkisestä tai fyysisestä toimintakyvystä riippumatta voi toimia ympäristössä ja käyttää palveluja. Myös palveluja on tuotettava esteettömällä tavalla.

Viranomaiset, yritykset ja yhdistykset ovat velvollisia tekemään kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida, saada koulutusta, työtä, yleisesti tarjottavia tavaroita ja palveluja, samoin kuin suoritua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Kuntalain mukaan kunnan viestinnässä on käytettävä selkeää ja ymmärrettävää kieltä ja otettava huomioon eri asukasryhmien tarpeet ja osallistumismahdollisuudet. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta määrää, että julkisen sektorin verkkosivujen ja mobiilipalvelujen tulee olla saavutettavia. Vuonna 2020 otettiin käyttöön kunnan uudet verkkosivut, jotka ovat saavutettavat. Luotiin myös oma esteettömyyssivu.

Esteettömyyden huomiointi on tärkeä osa kaikkea suunnittelua ja ylläpitoa. Nikkilässä ja Söderkullassa järjestetään esteettömyyskartoituskävelyitä.

HYVINVOINTISUUNNITELMA

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on kuntalaisten hyvinvoinnin turvaaminen ja lisääminen. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla. Se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua.

Sipoon sosioekonomisessa rakenteessa on useimmilla mittareilla arvioituna vähemmän taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin riskitekijöitä kuin maassa keskimäärin. Väestö on paremmin koulutettua, pienituloisuutta on vähemmän, asumisolot ovat paremmat ja yksinhuoltajaperheitä ja yksin asuvien asuntokuntia on vähemmän kuin maassa keskimäärin. Koronapandemian takia työttömien määrä kaksinkertaistui Sipoossa keväällä 2020 mutta on sen jälkeen laskenut. Nopean väestönkasvun ansiosta väestöllinen huoltosuhde on parempi kuin koko maassa.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulosten mukaan nuorten kokeman ahdistuneisuus ja yksinäisyys ovat lisääntyneet Suomessa koronapandemian aikana. Sipoossa joka kolmas nuori ei ollut tyytyväinen elämäänsä. Joka kolmas nuori koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Nuorten lihavuus kasvaa. Myös seksuaalinen ahdistelu kasvaa. Puolet naisopiskelijoista ilmoitti häiritsevistä seksuaalisesta ehdottelusta tai ahdistelusta vuoden aikana.

Muita selvästi huolestuttavia kehityssuuntia ei ole nähtävissä.

Pitkän aikavälin kehitystrendit

Kansainväliset yhteydet tiivistyvät. Globalisaatio, maailmankauppa ja voimapolitiikka kietoutuvat toisiinsa yhä tiiviimmin. Venäjän sotatoimet Ukrainassa keväällä 2022 ovat osoittaneet kuinka syvästi ulkomaan tapahtumat voivat vaikuttaa myös paikallisesti suomalaisten arkeen ja hyvinvointiin.

Ihmiskunnalle tärkeät tulevaisuuden haasteet ovat epävakaa maailmanpoliittinen tilanne, eri maiden talouden kehitysvaiheet, sodat, terrorismi, nälänhätä, epidemiat, pakolaisvirrat, kybermaailman uhat, luonnonkatastrofit, ilmastonmuutos sekä rikollisuuden kasvava organisoituminen ja kansainvälistyminen.

Puolet työpaikoista korvataan tekoälyllä 20 vuoden kuluessa. Entisten työpaikkojen tilalle syntyy uusia työpaikkoja palvelualalla, koska ihmiset toivovat yhä enemmän palvelua. Työ ei enää määrittele ihmisiä, muuhun jää enemmän aika. Digitalisaatio vaikuttaa suuresti kunnan palvelutarjontaan. Henkilökohtaiset kohtaamiset korvataan yhä enenevässä määrin Internet-linkillä ja sähköpostiosoitteella.

Tulevien vuosikymmenten kannalta ehkä merkittävin sosioekonominen haaste liittyy kunnan kasvupolitiikan toteutumiseen, kunnan siirtyessä tiiviimmäksi osaksi metropolialuetta sekä väestön ja palveluiden keskittyessä kolmeen taajamaan: Nikkilä, Söderkulla ja Talma. Tähän haasteeseen voidaan vastata huolellisella yhdyskuntasuunnittelulla, jossa huomiota kiinnitetään eri tahojen väliseen yhteistyöhön ja asukkaiden osallistumiseen. Tavoitteena on kehittää ehyt ja tiivis yhdyskuntarakenne, edistää yhteisöllisyyttä sekä ylläpitää korkeatasoista elinympäristöä.

Lähitulevaisuuden haasteet

Keväällä 2020 maailmanlaajuisesti levinnyt koronavirusepidemia, viranomaisten asettamat koronarajoitukset ja Venäjän helmikuussa 2022 käynnistämät sotatoimet Ukrainassa vaikuttavat kielteisesti suomalaisten hyvinvointiin ja myös taloustilanteeseen.

Kunnan rooli hyvinvoinnin edistäjänä muuttui vuoden 2023 alussa, kun sote-palvelut siirtyivät Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Kunnan päätösvalta, tehtäväkenttä, henkilöstöresurssit ja taloudelliset resurssit supistuivat. Paljon erityisosaamista katosi kunnan organisaatiosta. Kunnan ja asukkaiden välinen vuorovaikutus on muuttamassa muotoaan. Kunnan kokonaiskuva eri-ikäisten kuntalaisten tarpeista hämärtyy, kun kaikenikäisille asukkaille tärkeät sosiaali- ja terveyspalvelut ovat siirtyneet muualle ja kunnan palvelut kohdistuvat lähinnä kahteen pääkäyttäjryhmään: lapsiin ja nuoriin (päiväkotien ja koulujen ylläpito). Lähidemokratia heikkenee, koska poliittinen päätösvalta on siirtynyt osittain kunnista hyvinvointialueelle.

Vuonna 2024 työllisyyspalvelut on tarkoitus siirtää kunnille. Tämä vaikuttaa kunnan palvelutarjontaan. Lähivuosien haasteisiin kuuluvat myös palvelujen sopeutuminen väestön vanhenevaan ikärakenteeseen ja vieraskielisten kasvavaan määrään sekä kuntaan muuttavan väestön integroituminen kuntaan. Palvelujen kehittämisessä on otettava huomioon osallistumisen uudet muodot (yleisödemokratia ja verkkokanssakäyminen), esteettömyysnäkökohdat, yksinäisyyden lisääntyminen sekä taloudellinen haavoittuvaisuus ja henkinen kuormittuneisuus lisääntyvillä yksinhuoltajatalouksilla.

Esteetön rakennettu ympäristö ja palvelujen hyvä saavutettavuus parantavat jokaisen elämänlaatua ja luovat erityisesti eri tavoin toimintaesteisille ja ikääntyville edellytyksiä elää itsenäisesti. Esteettömyyteen panostaminen on myös yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa. Mitä paremmin yhteiskunta sopeutetaan siihen, että kaikki pääsevät siihen osallistumaan, sitä vähemmän on tarvetta kunnan ja muiden viranomaisten ylläpitämiin henkilökohtaisiin tukitoimenpiteisiin.

Paikallinen yhteisöllisyys, turvallisuuden tunne ja asukkaiden vaikuttamismahdollisuudet korostuvat. Kunnan rooli muuttuu palvelujen tuottajasta enemmän laadukkaiden ja kustannustehokkaiden palvelujen turvaajaksi. Asiakaslähtöisten palveluiden kehittäminen on tärkeä tavoite. Uusi kunta on hyvin sopeutumiskykyinen ja joustavasti toimiva organisaatio, joka toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ulkopuolisen maailman kanssa edistääkseen asukkaitensa hyvinvointia ja toimeentulomahdollisuuksia.

Luonto ja puhdas ympäristö nähdään kunnan vetovoimatekijänä. Jatkuva väestönkasvu johtaa korkeampaan taajama-asteeseen, mikä omalta osaltaan kuormittaa yhä enemmän luonnonympäristöä. Tiivistyvä asutus edellyttää yhä enenevässä määrin ohjattua liikunta- ja virkistystoimintaa.

Väestön ikääntyminen merkitsee, että hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus ja kannattelu jäävät yhä pienemmille työikäisten ryhmälle. Nykyisen ikärakenteen kehityksen negatiiviset vaikutukset työmarkkinoiden kehitykselle ja talouskasvulle ovat hyvinvointiyhteiskunnan rahoituksen kannalta erittäin huomattavia.

Kunnan hyvinvointitavoitteet

Sipoon strategian 2022-2025 keskeiset tavoitteet voidaan jakaa seuraaviin ylätasoon kokonaisuuksiin:

- lasten ja nuorten hyvinvointi
- hyvin toimiva yhdyskuntarakenne ja viihtyisä ympäristö
- laadukkaat palvelut ja osallisuus
- elinvoimainen elinkeinoelämä

Näiden strategian ylätasoon kokonaisuuksien alle kuuluu monia erilaisia hyvinvointiin liittyviä tavoitteita.

Lisäksi Sipoolta on viime vuosina ollut seuraavanlaisia yleisiä hyvinvointitavoitteita, jotka osittain linkittyvät Sipoon strategiaan:

- terveellisten elintapojen ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen (liikunta, ravitsemus, päihteettömyys, mielen hyvinvointi ja kulttuuri)
- yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen kasvavassa kunnassa
- työllisyyden parantaminen
- arjen turvallisuuden edistäminen (elinympäristön viihtyisyys, turvallisuus ja esteettömyys)
- kunnan hyvinvointityössä yhteistyön lisääminen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen ja muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten, yhdistysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
- koronapandemian aiheuttamien haittojen korjaaminen

Kuntalaisten hyvinvointia, Sipoon strategian toteutumista (hyvinvoinnin näkökulmasta) sekä hyvinvointitavoitteiden

toteutumista seurataan vuosiraporteissa, jotka annetaan tiedoksi valtuustolle. Vuosiraporteissa kunnan eri toimintayksiköt kertovat hyvinvointiin liittyvistä toimenpiteistään edellisen vuoden aikana.

Uudenlaisten hyte-rakenteiden ja hyvinvointialueen aloittamisen myötä Sipoon hyvinvointisuunnitelma saattaa lähivuosina uudistua.